Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной 21-һээ гарана | № 128 (13847) | 1972 оной июниин 2, пятница | Сэн 2 мүнгэн

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ БА ГЕРМАНИИН ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКЫН ХООРОНДОХИ ДОГОВОРЫЕ ЭСЭСЛЭН БАТАЛХА ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо 1970 оной августын 12-то Москвада баталагдаһан, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудаар һайшаагдаһан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр зууршалагдаһан договорые эсэслэн баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1972 оной майн 31.

...УХАЛА ...ҮНГҮҮД

...рикын Холбоото Штадуудай Президент Р. Никсонэй Со... Союзда айншалга дүүрэбэ. Совет хүтэлбэрилэгшэдэй бо... ...ША-гай Президентын хоорондо Москвада болоһон хэлсээ... ...дэнэй эсэстэ баталан абтаһан документнүүд Советскэ ... ба Америкын Холбоото Штадуудай социальна байгуу... ...ондо ондоо, мүн соёл сурталай илгаатай байгаашье ...элхэйн политикын зарим асуудалнуудаар тэдэнэй барим... ...араа бодолой илгаатай ба харшашье байһанай һайн мэ... ...айгаашье һаань, хоёр ороной арадуудай, мүн эб найрам... ...ой уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгэй ...ые хараһан СССР-эй ба США-гай хоорондохи харил... ...е һайжаруулха аргатай, һайн харилсаа холбоо хүгжөө... ...ай байһыень үнэмшэстэйгөөр харуулаа. Тиимэ болохо... Советскэ Союзай Коммунис партиин гадаадын полити... ...араа бодол, эб найрамдал болон арадуудай хоорондын ... байдал бэхижүүлхэ, коммунизм байгуулха эгээн лэ ...охид эрхэ байдал хангаха зорилгоор тэрэнэй Централь... ...тедэй, ЦК-гай Политбюрогой хэдэг ажал ябуулга баһа ...о амжалта туйлаба. Энэнь гадаадын политикын ленин... ...һонуудай агууехэ хүсэтэй, үнэн зүб байһан тухай арса... ...р гэршэлжэ үгэнэ.

...ет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын ... Штадуудай хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуу... ... документдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь ...режнев, США-гай Президент Р. Никсон гар табиһан ...энэ документ совет-американ харилсаануудые хүгжөөхэ ...һуури боложо үгэнэ. «Хоорондоо энхэ тайбанаар зэргэ ...байхаар харилсаа тогтоохо хэрэгтэй. Ядерна зэбсэгэй ...һон үе сагта харилсаа байгуулха ондоо үндэһэ һуури ... гэжэ али алинайнгаашье этигэдэг байһые» хоёр тала ... абаха гэжэ документ соо бэшэгдэнхэй. Дайнай зүрилдөө ...үйн ба ядерна дайнай һүжэрэлгые зайсуулхын тулада ... али бүхы юумэ хэхэ, шиидхэгдээгүй асуудалнуудаар ...ээ тааруугаар хэлсээ хэжэ амгалан ёһоной аргаар гу... ...хаар тэдэнэр бэлэн байна гэһэн уялга бэе бэедээ хоёр ...жа абаа. Али али талын аюулгүй байхые эрмэлзэлгэ, ...эглэлһээ гү, али тэрэнние хэрэглэхэ заналтаһаа арсал... ...Р США хоёрой хоорондохи амгалан ёһоной харилсаа... хангаха ба бэхижүүлхэ шухала дүхэм нүхэсэл болохо ...эдэрэгдэһэн байна.

...Р ба США-гай харилсаануудай шухалын шухала асуу... ...ай нэгээр — стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха ту... ...ээндэ Л. И. Брежнев, Р. Никсон гар табяа. Баталагда... ...ээнүүд хадаа ракетно-ядерна тулалдаанай болохо аюул ...үлдаг, зохёон байгуулхы зорилгонуудһаа угаа ехэ мүн... ... хадууруулдаг буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэһөө ...ха ябадалда туһалха ёһотой байна. Эдэ хэлсээнүүд хо... ... аб адляар аюулгүй байха гол ёһонуудые мэдэрэлгэдэ ..., сэрэгэй талаар али нэгэн талын булюу байха эрхэ ... олгоногүй.

...буулинай дайдые шэнжэлхэ, оршон тойрон байдаг бай... хамгаалха, элүүрые сахиха, мүн эрдэм ба техникын ...харилсаа холбоон тухай бусад шухала документнүүдтэ ...үдэй үедэ гар табигдаа. Уласхоорондын пинтээрээ мэ... ...эн дүршэлэй ёһоор худалдаа наймаа, бусад экономи... ...олбоо хүгжөөхэ, али алиндаа таарамжатай эрхэ байдал ...охо хэмжээнүүдые хоёр тала хараалһан байна. Далай ...үн тэрэнэй дээгүүрхи агаарай дайдада тулалдаануудай ...е зайсуулха тухай хэлсээндэ гар табигдаа.

... талын харилсаануудай асуудалнуудай хажуугаар, ...ондын шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа мэ... ... совет-американ дээдэ зэргэтэдэй уулзалгын үедэ боло... ...ха юм. Хоёр тала буу зэбсэг, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг ...пинтээрээ, хүсэдөөр хуряаха талаар хүсэлэн оролдолго... ...эсэймнай зорилго болоно гэжэ тоолоно, эдэ зорилгонуу... ...ылахын тулада буу зэбсэг хуряаха талаар бүхэдэлхэйн ...енцин ехэ удха шанартай байһые тэмдэглээ. Европодо ...уу шанга байдалай һулараһаниинь тэмдэглэгдээ, хоёр та... ... Европодохи хилэнүүдэй хубилашагүй байһые онсолон ...ээ. Совет-Баруун Германиин договорой баталагдаһые ...гаа, аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар Европын зүблөөндэ бэлдэлгын ехэ удха шанартай байһые

...ын Зүүн зүг тухай асуудалаар өөһэдынгөө хараа бодо... ...ёр тала найруулан хэлэһэн байна. ООН-ой Аюулгүйн ...й 1967 оной ноябрийн 22-ой резолюциин ёһоор, Дүтын ...үтэ амгалан ёһоной гуримшуулга хэхэ ябадалые дэмжэ... ...йһанаа тэдэнэр лаблаһан байна.

... даанхай байдалайнгаа ба социальна дэбжэлтын түлөө ...ай, Лаосой болон Камбоджын арадуудай хэжэ байһан ...б тэмсэлдэ талархадаг байһанаа совет түлөөлэгшэд хэл... ...эй үедэ онсолон тэмдэглээ гээд коммюнике соо заагдана. ...ай асуудал гуримшуулха бодото тодорхой, таарамжатай ... һуури боложо үгэхэ ДРВ-гэй ба РЮВ-эй дурадхалнуу... ...уд дэмжэхэ зуураа, ДРВ-ээ бомбодолгые болюулха, Урда ...һаа США-гай, тэрэнэй союзнигуудай сэрэгүүдые хүсэ... ...гэ дуугүйгөөр гаргаха, газаа талаһаа ямаршье хамаа... ...агүйгөөр хуби заяагаа өөһэдөө тодорхойлхо арга болом... ...дохитадай арадуудта олгохо шухала гэжэ Советскэ Союз ...

...етскэ Союз гадаадынгаа политика бэелүүлхэдээ, им... ...измын ээрхэг түримхэй ябуулгануудта шанга харюу со... ...үгэдэг, мүн тиихэтэй хамта уласхоорондын шухала асуу... ...ые шиидхэлгэдэ таатайгаар хандадаг, соёл сурталай эб... ... тэмсэл хэдэгшье һаа, ниитын ондо ондоо байгуулгатай ...дтэй али алиндаа ашатай туһатай харилсаа хүгжөөхөөр ...байдаг. «СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаа һай... ...ха аргатай. Тэрэ байтагай тус харилсаа һайжаруулха ..., зүбөөр, ямар нэгэн гурбадахи оронууд гү, али ара... ... тааруугүйгөөр, тэдэнэй хуулита эрхэ ба эрмэлзэлгэнүүд... ...шаар һайжаруулагдаха зэргэгүй байһаниинь ойлгосотой» ...ССР-эй профсоюзуудай XV съезд дээрэ энэ оной март... ... И. Брежнев хэлээ һэн.

...рилсаануудые нимээр һайжаруулгыш бодотоор бэелүүлэг... ...адаха байһые совет-американ хэлсээнүүдэй дүнгүүд гэр... ... үгэбэ. Дэлхэй дээрэхи политическэ оршон байдалые ху... ... һайжаруулгада эдэ хэлсээнүүд, баталагдаһан документ... ...ээ удха шанартай.

...вадахи хэлсээнүүд, тэрэнэй үедэ баталагдаһан документ... ...адаа КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан амгалан ... программые бодотоор бэелүүлхэ талаар хэгдэһэн шэнэ ... алхам болоно. Тус программые манай парти, тэрэнэй ...альна Комитет, ЦК-гай Политбюро шууд сэхээр бэелүүл...

...асхоорондын аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной ...манай партиин, Совет гүрэнэй хэдэг үсэд шанга тэмсэ... ...нэ замда туйлагдаһан ашатай туһатай үрэ дүнгүүдые со... ...ад ехээр һайшаана. Хэлсээнүүдэй дүнгүүд социализмын ...ү оронуудаар, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуу... бүхы дэлхэйн эб найрамдалда дуратай олониитээр үндэ... ...эгнэгдэһэн байна.

...анай парти, манай Совет гүрэн хадаа аха дүү социалис ...дтай, эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдтэй харил... ...обоо байгуулан, бүхы дэлхэй дээрэхи олон миллион арад ... дэмжэгдэн, эб найрамдал эдэбхитэйгээр хамгаалха, улас... ...дын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ политика саашадаашье ...үлхэ байна бшуу.

(«Правдын» майн 31-нэй түрүү бэшэг).

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани майн 31-дэ Кремль соо болоо. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный заседание нээһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр, бусад тусхай тушаалта хүнүүд заседанида хабаадалсаа.

«Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи договорые эсэслэн баталха тухай» асуудал Президиум хаража үзөө.

Совет правительствын зүгһөө СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко үгэ хэлээ.

Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо 1970 оной августын 12-то баталагдаһан договорые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн баталхын тулада Совет правительство зууршалба гээд тэрэ хэлээ. Тус договорой гол удха шанарынь гэхэдэ, ФРГ-гэй зонхилхы этэгээдүүдэй бэелүүлдэг политикаһаа уламжалан, Советскэ Союзай ба Баруун Германиин хоорондохи харилсаануудай удаан саг соо шахардуу шанга байһые болюулаа, хоёр гүрэнэй арадуудай аша туһада, Европодохи эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ тааруугаар Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо хүршэ һайн, али алиндаа ашатай туһатай амгалан ёһоной харилсаа байгуулха политическэ ба хуулита шухала үндэһэ һуури бии болгоо.

Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, ниитэ Европын харилсаа холбоо хүгжөөхэ зорилгоор Советскэ Союзай шууд сэхээр, үрэ ехэтэйгээр бэелүүлдэг хараа бодолые СССР ФРГ хоёрой хоорондохи договор үшөө дахин эли тодоор харуулба. Энэ хараа бодол манай партиин XXIV съездээр тодорхойлогдоһон, КПСС-эй ЦК-гай һаяхан болоһон Пленумээр лаблагдаһан, саашадаа хүгжөөгдэһэн байна бшуу.

Договорой уг зорилгонууд ба зорилгонууд эли тодо, ойлгосотой. Эдэ зорилгонууд договорой текст соо хүсэд тодоор найруулагданхай, ямар нэгэн ондоо тайлбаринуудые хэхын аргагүй. Европодохи аюулгүй байдалай тодорхой асуудалаар — Европодохи мүнөөнэй гүрэнэй хилэнүүд тухай али али талын уялгануудай бэшэгдэһэниинь тусгаар удха шанартай. «Тус договор баталха үдэр Европын бүхы гүрэнүүдэй хоорондуур гарадаг хилэнүүд мүнөөшье, саашадаашье хубилашагүй байха» гэжэ тоолонобди, «газарай талаар эрилтэ хэһэн гомдол хэндэшье» хэгдэхэгүй гэжэ Советскэ Союз ба Германиин Федеративна Республика мэдүүлээ. ПНР-эй баруун хилэ, ГДР ФРГ хоёрой хоорондохи хилэ бута сохигдоһон гитлеровскэ Германиин уг залгамжалагшадай нэгэн болохо томо капиталис гүрэнтэй дайнай һүүлээр анха түрүүн тус договороор тодорхойлогдобо. Энэ хадаа социалис оронуудай баруун хилэнүүдые батадхаха, манай союзник хоёр аха дүү гүрэнүүдэй аюлгүй ба уласхоорондын байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай байһаниинь арсашагүй. Эдэ бүхы тодорхойлолгонууд договорой гол удхань болоно. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ, дайнай хойто тээхи хүгжэлтын үедэ тохёолдоһон газар уһанай ба политическэ бодото байдалда эдэ тодорхойлолгонууд үндэһэлнэ.

Москвада баталагдаһан договор соо эли тодоор заагдан батадхагдаһан хилэнүүдэй хубилашагүй тухай гол ёһон Европын бүхы арадуудай, эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдэй хүсэл эрмэлзэлэнүүдтэ тааралдана. Олониитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха, арадуудай хани барисаатайгаар, харилсаа холбоотойгоор ажаһууха талаар Ленинэй захиануудые үнэн сэхээр дүүргэдэг Советскэ Союз уласхоорондын байдалай энэ шухалын шухала гол ёһые хододоо хамгаалдаг байгаа, хамгаалхашье, мүн энэ гол ёһые хэлбэришэгүйгөөр сахихын түлөө шууд шангаар тэмсэхэ байна.

Өөһэдынгөө хоорондохи харилсаануудта, мүн уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэдээ, хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха тухай хоёр талын абаһан уялганууд договор соо бэшэгдэнхэй.

1970 оной августын 12-ой договор гурбадахи гүрэндэ эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй бэшэ, хоёр талын урда тээнь баталһан договорнуудта хамаадахагүй гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй гээд А. А. Громыко үргэлжэлүүлэн хэлээ. Договорой бүхы заабари дүримүүд Европодохи аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ, Европодохи шахардуу шанга байдал һуларуулха, харилсаа холбоо хүгжөөхэ эрхэ байдал бии болгохо байна.

Москвада болоһон хэлсээнүүдэй үедэ хоёр талын һанаашалганууд тухай үгээ ойлголсолго эдэ зорилгонуудта тааралдана. Гэбэл Европын политикын хэдэ хэдэн шухалын шухала асуудалнуудаар, ФРГ-гэй ба ГДР-эй хоорондо гэмгүй һайн харилсаа тогтоохо зорилгонуудаар ФРГ-гэй правительстватай үгээ ойлголсогдоһон тухай бэшэгдэнхэй гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглэһэн байха юм.

Мюнхенскэ хэлсээнэй үндэһэ баримтагүй байһантай холбоотой асуудалнуудые ФРГ ба ЧССР-эй хоорондо хэлсээ хэжэ гуримшуулагдаха тухай үгээ ойлголсолго угаа ехэ удха шанартай. Энэ зорилго шиидхэлгэ Европодохи оршон байдал һайжаруулха горитой нүхэсэл болоно гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ.

Ниитэ Европын зүблөөндэ бэлдэхын, тэрэнние амжалтатайгаар үнгэргэхын тулада өөһэдһөө дулдыдаха бүхы юумые хэхэ тухай хоёр талын үгээ ойлголсоһые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

СССР ба Польшотой ФРГ-гэй договорнуудые эсэслэн баталалга сэсэн мэргэн һанал бодолой илалта болоно, шэнэ политика, бусад арадууд болон гүрэнүүдтэй үгээ ойлголсохо, хүршэ һайнаар ажаһууха политика бэелүүлдэг болохые ФРГ-гэй олонхи хүн зоной хүсэн эрмэлзэдэг байһые харуулна гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ.

ФРГ-тэй харилсаануудаймнай һайнаар хубилха шухала үедэ бидэнэр ороод байнабди гээд СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр мэдүүлээ. Манай оронуудай хоорондохи элдэб янзын харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар манай үдэр бүриин бодото хүдэлмэри хэхэдээ, Москвада баталагдаһан договорой заабаринуудые хүсэдөөр, үрэ ехэтэйгээр бэелүүлхэ шухала болоод байна.

1970 оной августын 12-ой договорые эсэслэн баталалга политическэ, экономическа, научно-техническэ, соёлой ба бусад һалбаринуудай талаар СССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ үргэн хараа зам нээжэ үгэнэ, али алиндаа ашатай туһатай харилсаа холбоо үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ арга олгоно. Энэ харилсаа холбооной гол шэглэлынь Ореандда ФРГ-гэй федеральна канцлер В. Брандт гэгшэтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй 1971 оной сентябрьда уулзахада тодорхойлогдоһон байгаа.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи договорые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум эсэслэн баталха гэжэ этигэжэ байһанаа А. А. Громыко элирхэйлэн мэдүүлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудай зүгһөө Союзай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов үгэ хэлээ.

Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо 1970 оной августын 12-то баталагдаһан договорые СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд энэ оной апрелиин 12 ба 17-до болоһон хамтынгаа заседанинууд дээрэ хаража үзэһэн, һайса зүбшэн хэлсэһэн байна гээд тэрэ мэдүүлээ.

СССР-эй болон ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договор элитэ ехэ түүхэтэ удха шанартай гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай гэшүүд үгэ хэлэхэдээ нэгэн һаналтайгаар тэмдэглэһэн байна. Тус договор уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха зорилготой, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ туһалха байна. Советскэ Союзай амгалан ёһоной политика шууд сэхээр бэелүүлһэнэй, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ленинскэ гол ёһонуудые бэелүүлхын түлөө тэрэнэй шууд сэхээр тэмсэһэнэй ашаар энэ договор баталха аргатай болоо.

Договор хадаа Советскэ Союзай, мүн Германиин Федеративна Республикын арадуудай шухала аша туһада аб адляар тааралдана, али нэгэ талада булюу байдалтай болохо эрхэ хэндэшье олгоногүй гэжэ комиссинуудай заседанинууд дээрэ заагдаа гээд М. А. Суслов тэмдэглээ. Договор хадаа Советскэ Союзай болон Баруун Германиин хоорондохи харилсаануудые үндэһөөрнь хубилгаха шухала политическэ эрхэ нүхэсэл бии болгоно, манай оронуудай хоорондохи экономическа харилсаануудай талаар, тэрэшэлэн бүхыдөө бусад шухала хэдэ хэдэн харилсаануудай талаар хоёр гүрэнүүдэй аша туһада харилсаа туһалалсахын тулада һайн үндэһэ һуури бии болгоно.

Мүнөө договорой бүхы заабари дүримүүдые шууд сэхээр бэелүүлхэ бодото алхамуудые хэхэ, али али талын зүгһөө һайн хүсэл эрмэлзэлгэ гаргаха хэрэгтэй.

Европодохи бүхы политическэ оршон байдалые һайжаруулгада договор баталһан ушар шухала туһа нэмэри бололсоно гэжэ комиссинуудай заседанинууд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Германиин хоёр гүрэнэй — Германиин Демократическа Республикын ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи заһаржа эхилһэн харилсаануудые хүсэд тэгшэ эрхэдэ, бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн уласхоорондын ёһо гуримда үндэһэлэн, амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ договор туһалха гээд М. А. Суслов саашань онсолон тэмдэглээ. Мюнхенскэ жэгшүүритэ муухай хэлсээнэй анханһаа хойшо үндэһэ баримтагүй байһые мэдэрэн, ЧССР ФРГ хоёрой хоорондоо үгээ ойлголсохо тааруу эрхэ байдал бии болгогдоно.

Европодо ниитэдээ аюулгүй байдал бата бэхеэр хангаха гурим байгуулха гэшэ манай түбиин бүхы арадуудай угаа шухала зорилго болоно. СССР ФРГ хоёрой хоорондо баталагдаһан договор, мүн хожомынь Польшын Арадай Республикын ба ФРГ-гэй хоорондо баталагдаһан договор дурсагдаһан зорилго дүүргэлгэдэ үшөө нэгэ алхам боложо үгэнэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй гээд үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ.

Эб найрамдалай тала баригшадай ажал ябуулгые эдэбхитэй болгохо, Европодо харилсаа холбоо үргэдхэхэ хэрэгтэ эдэ договорнууд туһална.

Договорые эсэслэн баталха тушаа Германиин Федеративна Республикада болоһон шанга тэмсэлтэй, шахардуу шанга байдал һуларуулхые, манай оронуудай хоорондохи харилсаа һайжаруулхые хүсэгшэдэй ба энэ хараа бодолдо эсэргүүсэгшэдэй хоорондо боложо байһан тэмсэлтэй дашарамдуулан, һанаагаа зоболго СССР ФРГ хоёрой хоорондохи договорой гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудта зүбшэн хэлсэгдэхэдэ элирхэйлэгдэһэн байна гээд М. А. Суслов хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй шиидхэбэри соо тэмдэглэһэнэй ёһоор Советскэ Союзай Коммунис парти, Совет правительство хадаа КПСС-эй XXIV съездын хараалһан амгалан ёһоной программые саашадань шууд сэхээр бэелүүлхэ, тиихэдээ социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые батадхалгада эдэбхитэйгээр туһалха, мүн империализмын ээрхэг түримхэй политикада шууд шанга сохилто үгэхэ гээд М. А. Суслов хэлэһэн байна.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

БАРИЛГЫН һАЙН ШАНАРТАЙ ПРОДУКЦИ

Түргэнөөр, эрхим шанартайгаар барилга хэхын тула хүдөө барилгашадта һайн бааза хэрэгтэй болоно. «Бурятцелинстрой» трестын оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннонуудай, барилга-хабсаралгын управленинүүдэй коллективүүд энэ шухала хэрэгтэ ехэ анхарал табижа байдаг. Мүнөө холын аймагуудта бетон хэрэгсэлнүүдые хэхэ заводууд баригдажа, модо хюрөөдэхэ участогууд бии болгогдожо байнхай.

Хэдыхэн жэлэй саана аймагай түб Хурамхаан тосхондо бетон хэрэгсэлнүүдые хэхэ заводой барилга эхилээ бэлэй. Энэ заводой барилга үнгэрһэн жэл дүүргэгдэжэ, ашаглалгада тушаагдаа һэн. Цехүүд сооно хүсэ ехэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоһон. Эндэ үхэр малай байрануудай, кошаранuудай хананууд, бэшэшье олон зүйлнүүд хэгдэдэг болохоор хараалагдана. Тус заводой коллектив байгша оной дүрбэн һара соо 21 мянган түхэригэй продукци бүтээгээ.

Шэнэ байра һахалиин совхоздо баригдахаар хараалагдаһан, һаяшаг Хурамхаанай барилга-хабсаралгын 3-хи управлениин хүдэлмэришэд тэрэ байрын барилга эхилбэ. Барилгашад энэ ажалаа сентябриин 30-да дүүргэхээр шиидэнхэй. Таба һарын туршада 400 толгой үхэрэй оршохо байра баригдахань. Хурамхаанай аймагай колхоз, совхозуудта иимэ байранууд саашадаа бүри олоор баригдаха аабза гээд этигэмээр.

Бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив һайн шанартай продукци гаргахын тула яһала оролдоно. Ажалай түрүүшүүлэй тоо олошоржо байнхай.

Жэшээлхэдэ бетоной холисо бэлдэдэг оньһон түхеэрэлгын машинист Нина Культинова халаанайнгаа даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ. Тусгаар курсада һуралсажа, оньһон түхеэрэлгэ хүдэлгэхэ мэргэжэл шудалаа бэлэй. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг. Энээн дээрэһээ хододоо даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартай продукци бүтээнэ.

Байгша оной дүрбэ һарын дүн хараад үзэхэдэ, тус заводой коллективэй абаһан уялгаа дүүргэхэ байһандань этигэмээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хурамхаанай бетон хэрэгсэлнүүдэй заводто хэгдэһэн продукци барилгын талмай дээрэ асарагдаад байна.

К. ГАБАЕВАЙ фототекст.

САБШАЛАНГАА ХОЁРДОХИЕО УҺАЛНА

УДЫН совхозой Баянголой отделениин хүдэлмэришэд сабшалан уһалха хүдэлмэриеэ һайнаар ябуулна. Эндэ 6 звено байгуулагданхай. Отделениин луговодууд мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 10—12 центнер, зарим ургасатай газарһаа 15—17 центнер үбһэ хуряажа абаха гэһэн социалис уялгатай юм. Нёдондо Баянголой ажалшад ниитынгээ адууһа малда 9.000 центнер үбһэ бэлэдхэжэ абабал, мүнөө жэлдэ энээнээ 13 мянганда хүргэхэ зорилготой.

һаянай байдалаар эндэ 900 гектар нуга сабшалан уһалагдаа. Луговодууд Жанчип Дамбаев, Дашибал Самбуев, Дашидондок Доржиев болон бусад һайнаар ажаллана. Эдэ нүхэднай даажа абаһан сабшалангаа хоёрдохиёо уһалжа байна.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хори.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

США-гай ПРЕЗИДЕНТ — ИРАНДА

ТЕГЕРАН. (ТАСС). США-гай Президент Р. Никсонэй эндэ ерээд байһанай хүндэлэлдэ Иранай шах Мохаммед Реза Пехлеви обед хэбэ.

Москвада хэгдэһэн совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ шухала хэлсээнүүд баталагдаа. Имагтал хоёр ороной хоорондохи харилсаануудые заһаруулгада бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ эдэ хэлсээнүүд ехэ туһа нэмэри хэхэ байна гээд Президент Никсон обед дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. «Үнгэрһэн неделидэ хэһэн ябуулганууднай энэ талаар эхин боложо үгэнэ, — гэжэ Р. Никсон зааба. — Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүд бүхы дэлхэйн арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхэ арга олгохо».

Иранай шах үгэ хэлэхэдээ Москвада абтаһан хэлсээнүүдэй илангаяа стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хэлсээнэй айхабтар ехэ удха шанартай байһые тэмдэглэбэ.

ТЕГЕРАН. (ТАСС). Албан хэрэгээр эндэ ерэһэн США-гай Президент Р. Никсон Варшава орохоёо майн 31-дэ Тегеранһаа мордобо. Иранай шах Мохаммед Реза Пехлеви болон бусад тусхай тушаалтад Мехрабадска аэродром дээрэ тэрэнние үдэшөө.

МИЛЛИОН ЦЕНТНЕР—МАНАЙ ЗОРИЛГО

Аймагаймнай механизаторнууд эртын тарилга дүүргэбэ. Бухыдөө 46.500 гектарта шэниисэ хүдэлмэриин 15 үдэртэ хэрээһалүүлэн, нарин зуруудтайгаар таригдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай механизаторнууд болон таряашад оройн ургамалнуудые тарижа байна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсон, аймагаймнай ажалшад юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ миллион центнер таряа, 80 мянган центнер хартаабха, 17600 центнер овощ хуряажа абахаар зоригжонхой. Эды шэнээн ехэ ургаса абаха арга боломжо бидэндэ бии гү? Бии даа.

Мүнөө жэлэй тарилгада 20000 гектар намарай, 13900 га эртын паар бэлдэгдэһэн, хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ саг соогоо сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэһэн юм. Бухы үрэһэнэй 71,3 процентнь нэгэдэхи, хоёрдохи классай болгогдоһон. Үнгэрэгшэ намар Түгнын уһалууриин системэ ашаглалгада үгтөө. Энээнэй ашаар 2300 гектар таряалан уһалагдаха. Мүн 95.000 тонно наг шэбхэ, 4000 гаран центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Механизаторнуудай зэргэдэ 132 залуушуул нэмэжэ ороо, 247 механизатор мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. Тарилгада элсүүлэгдэхэ оньһон техникэ саг соогоо һайнаар заһабарилагдаад, таряалан зохидоор хубаарилагдажа, оройһото ургамалнуудай тарилга 2500 гектараар үргэдхэгдөө. Эдэ, бусадшье шухала хэмжээнүүдые абаһанай ашаар аймаг дотор гектар бүриһөө 16 центнер ороһо, 100 центнер хартаабха, 140 центнер овощ үргүүлагдахаар хараалагданхай.

66.300 гектар ороһото ургамалай 74,3 процентнь шэниисэ, 24,6 процентнь обёос, үлдэгшэнь горох, ешмээн, гэршүүхэ болоно.

Хабарай хүдэлмэри агротехникын эрилтын ёһоор, һайн шанартайгаар үнгэргэхын, абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзай организацинууд механизатор болон таряашадай дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри горитой ябуулна. Тарилга дээрэ хүдэлжэ байгшадай бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха, хүдэлмэриингөө һүүлээр һайнаар амарха эрхэ байдал хаа хаанагүй байгуулагданхай.

Механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргагдаад, тусхай самбарта бэшэгдэнэ. Ажалай алдар солын Улаан туг таба хоноод лэ стан дээрэ үргэгдэдэг.

Аймаг доторнай хабарай хүдэлмэри апрелиин 20-һоо эхилээ һэн. Эртын ороһото ургамал жэгдэрэн тарилгадаа майн 3-һаа орообди. Үдэр бүри ажахынуудта 6500—7000 гектарта шэниисэ таригдаа. Тарилгын түрүүшын үдэрһөө ажал хүдэлмэри «Путь Ленина», «Знамя Ленина», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Родина», «Коммунизм» колхозуудта эршэтэйгээр ябажа захалаа. Жэшээнь, «Знамя Ленина», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд майн 10-да шэниисэ, горохоо тарижа дүүргээд байгаа. «Знамя Ленина» колхозой тракторна бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ Феоктист Георгиевич Шурыгинай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи бригадынхид эрхимлэжэ ябана. Энэ бригадын В. Ф. Иванов, Л. П. Болонев, И. М. Шурыгин гэгшэдэй агрегадайхид халаан соогоо 40 гектарта тарилга хэхэ даабаряа ходо 65—70 гектарта хүргэжэ гараа.

Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригаданууд сооһоо Леонид Васильевич Шамаринай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи бригадынхид түрүү зэргэдэ ябана. Бригадынхид үсөөхэн үдэрэй туршада 1770 гаран гектарта эртын тарилга хэбэ.

Имэ жэшээнүүдые дурдаха болоо һаа, ажахы бүхэндэ олон байха. Энэшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, «хабарай нэгэ үдэр жэл тэжээдэг» гэһэн мэдээжэ үгэнүүдэй ямар ехэ удха шанартай байһые аймагаймнай механизаторнууд, таряашад һайн мэдэхэ. Тиимэһээ юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи хабарай хүдэлмэрые богони болзорто, агротехникын заабари соо үнгэргэжэ, ороһото ургамалай үндэр баян ургасын эхи табиха гэжэ тэдэнэр үнэн зүрхэнһөө тэмсэнэд.

Тарилгын шанарта гол анхарал хандуулагдана. Ажахынуудай мэргэжэлтэд арадай хинагшадтай хамта шанарай түлөө шанга шалгалта хэнэ. Элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд, гаргагдаһан голодоһонууд тэрэ дары усадхагдана.

Үнгэрэгшэ үбэлдөө, хабартаа саһанай багаар ороһондонь, таряашаднай уһалагдадаг газартаа онсо анхаралаа хандуулна. Бухыдөө аймагай ажахынуудта 3774 га таряалан уһалагдадаг. Тиимэһээ уһалууриин ханааб, хаалтанууд саг соогоо заһабарилагдажа, һайрамай түрүүшын уһан алдагдангүй абтаһан гээшэ. Түгнын уһалууриин системэдэ мүнөө уһа сасадаг арба гаран машина хүдэлгэгдэнэ.

Үбһэ тэжээлэй байгаа сагта мал ажалһаа абтадаг ашаг шэмэ улам дээшэлхэ гэжэ бултанда мэдээжэ. Тиимэһээ ниитын адууһа малда гэжэ мүнөө жэлдэ үбһэ, силос, сенаж, үбһэнэй гурил, таряа талханай зүйл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдэхээр хараалагдана. Энээнэй тулада обёос тарилга 3600 гектараар, горох—1400 га, олон жэлэй ногоон 4630 гектараар үргэдхэгдэхэ юм.

Аймагаймнай ажахынуудта үбһэ ногооной болон тэжээлэй бусад ургамалнуудай баян ургаса хуряадаг дүршэл ехэтэй механизаторнууд, луговодууд яһала олон. Тэдэнэрэй зариман га бүриһөө 30 центнер хүрэтэр үбһэ хуряадаг. Газарай үрэжэл дээшэлүүлгын габшагай хоёр һарын хүдэлмэри аймаг доторнай дүүрэнтэжэ байна. Уһалагдадаг 12600 гектар нуга сабшалангай 10 мянган гектарһаа ехэнхинь ундалагдаа. Энэ хүдэлмэри «Искра», «Заганский», «Путь Ленина» колхозуудта илангаяа һайнаар ябуулагдана. Мүнөө зундаа 600 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри ашаглалгада үгтэхэ. Эдэ үдэрнүүдтэ һайжаруулагдаһан бэлшээри хорёологдожо, минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдажа, ундалуулагдажа байнхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай үргэн уужам таряалан дээрэ тракторна 42 бригадада 1000 гаран механизатор үндэр баян ургасын түлөө үдэр һүнигүй тэмсэжэ байнад. Хүсэтэ машинын хүнхинөөн, эршэтэ ажалай долгин үдэр бүри шангадана.

Аймагаймнай колхоз, совхозуудай механизаторнууд болон таряашад ойн баярай жэлдэ нэгэ миллион центнер таряа ургуулжа, гүрэнэй захил—түсэб үлүүлэн дүүргэхэ, ниитынгээ һүрэг малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ гэһэн нэгэл уг зорилготойгоор ажаллажа байнад.

М. СПИРИДОНОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник.

Улаан-Үдын аймагай «Пригородный» совхозой Н. Г. Старцевай бригадын хартаабха һуулгадаг машиныи машинистнүүд Н. Митрофанов, Ю. Горюткин гэгшэд ажаллажа байнад.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БА АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Договор совет арадай аша туһада тааралдана, эб найрамдалай хэрэгтэ, Советскэ Союзай болон ФРГ-гэй хоорондохи хүршэ һайн харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала туһа нэмэри болоно гэһэн тобшолол гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд СССР ФРГ хоёрой хоорондохи договорые наринаар, али бүхы талаһаань хаража үзэһэнэйнгөө һүүлээр нэгэн һаналтайгаар хэһэн байна.

Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссинууд нэгэн һаналтайгаар баталжа, Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи договорые эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ дурадхана гээд М. А. Суслов хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров трибунада гараба.

Польшын Арадай Республикын ФРГ-тэй хэһэн договортол адли, Советскэ Союзай ба ФРГ-гэй хоорондохи договор шухала ябуулга болоно гээд тэрэ хэлэнэ. Энэ хадаа фашизмые илаһанһаа уламжалан, дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлдэ Европодо тохёолдоһон политическэ оршон байдалые ФРГ-гэй мэдэрһыень харуулһан, политическэ асуудалнуудаар хэлсээнүүдэй баталагдажа байһанда үндэһэлһэн шухала шатада ороһон ябуулга болоно.

Парти ба Совет гүрэнэй ябуулжа байгаа гадаадын политическэ хараа шэглэлые аша үрэтэйгөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ, манай партиин Центральна Комитедэй Политбюрогой, Совет правительствын, Л. И. Брежневэй, мүн Н. В. Подгорнын, А. Н. Косыгинай болон КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой бусад гэшүүдэй эсэшэ сусашагүй залан сэхэ, ленинскэ холын хараата ажал ябуулга хэжэ байһыень дурсагдаһан договорые эсэслэн баталалга, Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй амжалтатайгаар дүүрэлгэ гэршэлбэ гээд П. М. Машеров саашадаа тэмдэглээ.

Энэ агууехэ хэрэгтэ нүхэр Л. И. Брежневэй үүргэ габьяа айхабтар ехэ гэжэ П. М. Машеров хэлэбэ. Совет гүрэнэй, социализмын, дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо, дэбжэлтэ хэхэ хэрэгэй аша туһада КПСС-эй XXIV съездын һүүлээр манай парти болон правительствын гүнзэгы бодомжотой, Ленинэй заабаряар шадамар бэрхээр ябуулжа байгаа гадаадын политическэ бүхы хэрэгүүдые, хэмжээ ябуулгануудые Белоруссиин ССР-эй ажалшад бүхы совет хүнүүдтэл адли, сэдьхэлээ ханангяар угтажа, халуунаар дэмжэн һайшаана.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи договорые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эсэслэн баталха тухай дурадхалые П. М. Машеров дэмжэбэ.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд үгэ хэлэхэдээ, энэ дурадхалые мүн лэ дэмжэһэн байна.

Түгшүүрилые һуларуулха, харилсаа холбоондо харшаар хандаха хэрэгтэ Советскэ Союз ба Баруун Германиин харилсаануудай үндэһөөрөө хубилалгада Москвада абтаһан договор зам нээхэһээ гадна, Европодохи оршон байдалые заһаруулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар таатай зохид эрхэ байдал байгуулха байна гээд Москвагай гүрэнэй университедэй ректор И. Г. Петровский мэдүүлээ.

Ажалшадай депутадуудай Винницкэ областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Н. Кавун нигэжэ хэлэбэ:

— Элдэб һалбаринуудта ФРГ-тэй хүршэ ёһоной харилсаануудые тогтоохые Украинын ажалшад бүхы совет арадтал адли бахаар шиидэнхэй. Германиин Федеративна Республикын улад зоной ехэнхи хубинь Москвада абтаһан договорые дэмжэнэ гэһэн тобшолол хэхэ үндэһэ һууритайбди.

Европодо эб найрамдал бэхижүүлхын тула манай партиин ленинскэ Центральна Комитедэй бэелүүлжэ байгаа политикые Советскэ Союзай, ажалшад халуунаар дэмжэнэ гэжэ Дунда Ураалай зэд хайлуулгын заводой ахалагша мастер В. И. Большухин тэмдэглэбэ. ФРГ-тэй договор баталалга энэ зорилгые шиидхэлтэдэ ехэ, шухала туһа нэмэри болоно.

Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлгын гол шухала, үндэһэн асуудалнуудые шиидхэлгэдэ договор сэхэ хабаатай гээд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Латвиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. П. Рубен мэдүүлээ. Тус договорой баримта заабаринууд манай түбиин уласхоорондын оршон байдалые заһаруулха эрилтэ табина, эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай этигэл найдабаринуудта, хүсэлэл эрмэлзэлгэнүүдтэ харюусана.

Эсэслэн баталалгада табигдаад байһан СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи договор — түүхэтэ удха шанартай документ болоно гэжэ КПСС-эй Ленинградай обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романов хэлээ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалай программын бодото байдалда амжалтатайгаар бэелжэ байһан тухай, Советскэ Союзай ба аха дүү бусад социалис оронуудай эб найрамдалта хараа шэглэлэй аша үрэ ехэтэй байһан тухай Москвада абтаһан договорые баталалга, Баруун Берлинэй асуудалаар дүрбэн гүрэнэй хэлсээ хэлгые туйлалга, СССР-эй ба США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо болоһон уулзалгын дүнгүүд, һүүлэй үеын бэшэшье хэрэгүүд батаар гэршэлнэ.

Зүбшэн хэлсэлгын дүнгые **Н. В. Подгорный** согсолбо.

1970 оной августын 12-то Москвада баталагдаһан Совет Социалис Республикануудай Союз ба Германиин Федеративна Республика хоёрой хоорондохи хэлсээе эсэслэн баталха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ дүүргэхэеэ байнабди,— гэжэ Н. В. Подгорный хэлэбэ: СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд бултадаа дурсагдагша договорые үндэрөөр сэгнэбэ. Энэ договор баталалга хадаа дайнай һүүлдэхи үеын уласхоорондын харилсаануудай түүхэдэхи эгээл шухала үйлэ хэрэгүүдэй нэгэниинь мүн гээшэ гэжэ манай орон дотор, мүн дэлхэйн үргэн ниитэ зоной дунда сэгнэгдэхэ дүүрэн үндэһэтэй. Үнэхөөрөөшье, СССР ФРГ хоёрой хоорондохи договор политическэ ехэ удха шанартай документ мүн. Тэрэ хадаа Советскэ Союз ба Баруун Европын капиталис тон томо гүрэнүүдэй нэгэн байгааша ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудые эбтэйгээр зэргэ оршон байха ёһо гуримуудай үндэһэ һуури дээрэ журамшуулна. СССР Германиин Федеративна Республика хоёрой хоорондо бэе бэеэ ойлголсохо, харилсан туһалалсаха хэрэгтэ харгы зам сэбэрлэжэ үгэнэ. Олон оронуудта зүбөөр тэмдэглэгдэдэгэйнь ёһоор, энэ договор хадаа Европын аюулгүй байдалай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ томохон оруулалта болоно. Европодо эд найрамдал сахиха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ удхааряа шэнэ үе нээнэ.

Московско договор хадаа,— гэжэ Н. В. Подгорный үргэлжэлүүлнэ,—ФРГ-гэй политикын үсэгэлдэрэй гуримые баримталһан хүсэнүүдэй, мүн Европодо ба дэлхэй дээрэ тогтонижоһон мүнөөнэй тодорхой байдалда, социалис гүрэнүүдтэй харилсаануудаа гуримшуулха зорилгодо бодото талыень баримталжа, зүбөөр хандажа шадаһан хүсэнүүдэй хоорондохи тэмсэлэйн дүнгые харуулна. Эбтэйгээр харилсан туһалалсаха хэрэг буруушаадаг хүнүүдэй зүгһөө ФРГ-дэ мүнөөшье ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байһыень хараадаа абангүй байхаар бэшэ. ФРГ-дэ зарим хүнүүд хадаа европейскэ асуудалнуудые үһөө абаха ба дээрэлхүү германска национализм гаргаха ябадал баримталан шиидхэхэ һэдэлгэнүүдһээ огто арсаагүй. Тэдэнэр хадаа мүнөөнэй европейскэ хилэнүүдые мэдэрхэ топ дурагүй, бүрин эрхэтэ социалис ГДР гүрэнэй оршон байһан баримтые мэдэрхэгүй һанаатай. Зүгөөр эндэ зүбөөр хэлэгдэһэнэй ёһоор, ФРГ-гэй олонхи хүн зон тэдэнэй хойноһоо дахан ябанагүй. СССР ПНР хоёртой ФРГ-гэй договорнуудые эсэслэн баталха гэһэн Баруун Германиин Парламентын шиидхэбэридэншье олонхи зоной дура хүсэл харагдана. Бидэ энэ шиидхэбэриень амаршалаад, хэлсээгээ хэлбэришэгүйгөөр сахиха замаар, бусад гүрэнүүдтэй бэе бэеэ ойлголсохо ба һайн хүршэнэр байха замаар ябахадаа, ФРГ болбол Советскэ Союзай зүгһөө элдэб янзын талаараа харилсан туһалалсахаар бэлэн найдамтай ба үнэн сэхэ ханитай хэзээ бүхэндэ байха гэжэ мэдүүлнэбди.

Н. В. Подгорный договорой гол дүримүүд дээрэ тогтоһон байна.

Договор өөрынгөө бүхы удхаар европейскэ эб найрамдал бэхижүүлгэдэ, Европодохи оршон байдал үндэһөөрнь һайжаруулгада зорюулагданхай. Договорой энэ удхань хоёр талануудай хүсэлэнгүүд тухай хэлсээ баталһан ябадалаар бүри хурсаар тэмдэглэгдэнэ. Европейскэ политикын шухала асуудалнууд тушаа хоёр талануул бэе бэеэ ойлголсоо ха юм. Баталһан хэлсээгээ бэелүүлгэ хадаа ФРГ ба социалис оронуудай хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ ябадал урмашуулха, тэдэнэй хоорондохи харилсаандаа бэе бэедээ этигэхэ ябадал тогтоолгодо туһалха байһаниинь дамжагүй.

Московско договор хадаа Советскэ Союз ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи хоёр талын харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ горитойхон шэнэ арга боломжонуудые бии болгоо. ФРГ-тэй Советскэ Союзай ба Польшын Арадай Республикын баталһан договорнуудай хүсэндөө оролго хадаа Европодохи политическэ оршон байдалда һайн, гүнзэгы нүлөө үзүүлэнгүй байха аргагүй.

Һүүлэй үедэ Европодохи оршон байдал хүгжөөлгэдэ боложо байһан һайн хубилалтанууд хадаа КПСС-эй ЦК-гай майн Пленум дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездын мандуулһан эб найрамдалай программын бодото хүсэтэй байһан тухай, Европодо найдамтай аюулгүйн байдал хангахын түлөө тэмсэлдэ социалис харилсаата аха дүү оронуудай нэгэдэмэл ябуулгын аша туһатай байһан тухай гэршэлнэ. Европодо баруун ба зүүн зүгэй хүсэнүүдэй бэе бэедээ харшаар эсэргүүсэжэ байхын орондо, эб найрамдалта, бэе бэедээ ашатай туһатайгаар харилсан туһалалсаха үе бии болгохо хэрэгтэ зорюулагдаһан, СССР ба бусад социалис гүрэнүүдэй тодорхой хэмжээ ябуулганууд аша туһаяа асаржа байна.

СССР ФРГ хоёрой хоорондохи договор хадаа эб найрамдал бэхижүүлгын хэрэгтэ алба хэдэг, арадуудай аша туһада харюусалаг тулададаал олохон оронуудай правительствын ба ниитын зургаануудай зүгһөө һайнаар угтагдаһан, үндэрөөр сэгнэгдэһэн байна бшуу. Энэ договорые манай парти, бүхы совет арад бүрин хүсэдөөр һайшаана ба дэмжэнэ.

1970 оной августын 12-то Совет Социалис Республикануудай Союз Германиин Федеративна Республика хоёрой хоорондо хэлсэгдэһэн договор эсэслэн баталха тухай дурадхал СССР-эй Министрнүүдэй Совет оруулба. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, мүн Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинууд хадаа энэ дурадхалые нэгэн дуугаар һайшаагаад, өөрынгөө зүгһөө энэ договор эсэслэн баталхые дурадхабад. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлэһэн хүнүүд бултадаа энэ дурадхал дэмжэбэд.

Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Германиин Федеративна Республикын хоорондохи договор эсэслэн баталха тухай Указ гаргахые дурадханаб гэжэ Н. В. Подгорный хэлэбэ.

Н. В. Подгорный Указ уншана. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд нэгэн һаналтайгаар Указ баталан абана.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Совет Социалис Республикануудай Союз Германиин Федеративна Республика хоёрой хоорондохи договор эсэслэн баталха тухай Указда гараа табина.

Тиин, СССР ФРГ хоёрой хоорондохи договор СССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр эсэслэн баталагдаба. КПСС-эй XXIV съездын зохёон гаргаһан эб найрамдалай программа бэелүүлгын замаар баһа нэгэ шухала алхам хэгдэбэ.

«ФРГ-тэй Советскэ Союзай ба Польшын баталһан договорнуудай хүсэндөө оролго хадаа,— гэжэ СЕПГ-гэй VIII съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев хэлээ һэн,—олон талаараа Европодо политическэ шэнэ оршон байдал байгуулха һэн. Энэ хадаа Европын социалис оронуудтай Баруун Германиин таарамжатай харилсаануудые гуримшуулхын тулада. Европын баруун ба зүүн зүгэй оронуудай хоорондо юрэнхыдөө аша туһатайгаар харилсан туһалалсаха ябадал хүгжөөхын тулада. Европын аюулгүйн байдалай шухала асуудалнуудые шиидхэхын тулада эшэ нүхэсэлнүүдые нилээд һайжаруулха һэн гэжэ һанамаар».

«Совет Социалис Республикануудай Союз Ирагай Республика хоёрой хоорондохи хани барисаан ба харилсан туһалалсалга тухай договор СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, мүн Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ тухай» асуудал Президиум тэрэшэлэн хаража үзэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зүгһөө эсэслэн баталхаар дурадхагдаһан, 1972 оной апрелиин 9-дэ Багдад городто гар табигдаһан договор СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ, удаань Президиумэй заседани дээрэ хаража үзэхэ гэжэ Президиум тогтообо.

Манай совет аха дүү хани барис…

БАЯН ДЭЛГЭ… ХИЗААРТА

А. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи сек…

Россин зүүн зүгэй арадуудай нэгэн болохо, Совет засагай урда тээ наци болон бүриддөөдүй байһан буряадууд Байгалай зүүн захада, тоо томшогүй хадануудай, үргэн уужам нуга газарнуудай хизаарта ажаһуудаг байгаа.

Сибириин холын заха хизаар болохо энэ дайдада В. И. Ленинэй дурадхалаар 1923 ондо Бурят-Монголой Автономито Совет Социалис Республика РСФСР дотор байгуулагдаһан юм.

Тоогоороо үсөөншэг буряад арад совет арадуудай нэгэ ниитэ бүлэ соо адли тэгшэ эрхэтэйгээр ороһон байгаа. Тиигэжэ олон зуун жэлэй турша соо түрүүшынхеэ засаг түрэтэй, автономитой болоһон юм.

Тиигэбэшье Европын хэдэн гүрэнэй газар дайдатай тэнтэй туйлай ехэ хизаар дээрэ оршодог энэ залуу республика орон соогоо экономико болон соёл культурын хүгжэлтын талаар эгээл гээгдэнги республикануудай тоодо ородог байгаа. Эндэ ямаршье промышленность үгы шахуу байһан. Хүдөө ажахынь бүтээн гаргаһан продукцияа хүсэд наймаалдаггүй шахуу байхаһаа гадна, тулюур аргаар эрхилэгдэдэг байгаа.

Һүүлэй табин жэлэй турша соо Буряадай социально-экономическа шэнжэ шанарынь үндэһөөрөө хубилаа.

Ой тайгын шууяжа байһан хооһон газарта завод, фабриканууд, шахта болон руднигууд үндыл божо, олон һалбаритай промышленность бии болоо гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүй. Мүнөө эндэ самолёдууд, уһан замаар ябадаг суднанууд, орёо нарин приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, электромоторнууд болон ашаа тэдэг кранууд, шэл болон цемент, ноһон бүд болон трикотажна бүдүүд, промышленна бусадшье продукци бүтээн гаргагдаад, манай ороной бүхы хизаар болон областьнуудта, хилын саанахи олон оронуудта эльгээгдэнэ.

Манай ороной арадуудай агуу ехэ хани барисаан, харилсаа холбоон мүнөө үеын Буряад ороной индустриальна эршэ хүсэндэ илангаяа элеэр тобойн харагдана.

37 жэлэй саада тээ республикадамнай промышленна түрүүшын томо предприятиин — «Буряадай гигант» гэжэ арад зоной дунда нэршэһэн паровоз-вагон заһадаг заводой баригдажа эхилхэдэ, энээ руу партиин уряагаар, өөһэдынгөө дура хүсэлөөр Москва, Ленинградһаа, Харьков болон Днепропетровскһоо, мүн оронаймнай промышленна олон тоото бусадшье городуудһаа ерэһэн байгаа. Тэдэнэр өөһэдынгөө үнэтэ дүй дүршэлые Буряадай малшад болон таряашадай, ангуушадай үхибүүдтэ хүсэ шадалаа гамнангүй дамжуулан үгэһэн юм. Энэ предприятиин баригдажа эхилхэдэ, Буряадай хүдэлмэришэн анги бүриддэн бии боложо эхилһэн байгаа.

Республикын промышленность тэрэ гэһэнһээ хойшо агууехэ ород арадай, мүн манай ороной бусадшье арадуудай туһаламжаар хүгжөө, хүгжэжэ үргэлжэлһөөрөшье.

Мүнөө үедэ промышленностьдамнай республикын бүхы хүн зоной хахадһаа олонхинь ажаллана. Ехэ дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд — инженернүүд болон технигүүд урган гараа. Һүүлэй 10 жэлэй турша соо Буряадай предприятинуудта промышленна продукци гаргалгань 2,5 дахин ехэ болоһон байна. Энэ табан жэлэй һүүлдэ продукци гаргалгань мүнөөнэй хэмжээнһээ 1,5 дахинһаа үлүүгээр дээшэлхэ юм.

Социалис ёһоор шэнэдхэн хубилагдаһан хүдөө ажахы туйлай түргөөр хүгжэжэ байна. Гүрэнэй зүгһөө, агууехэ ород арадай, аха дүү бусад арадуудай зүгһөө туйлай ехээр, саг үргэлжэ туһалһанай ашаар эдэ бүгэдэ амжалта туйлагдаа. Республикамнай гушаад онуудай туршада өөрыгөө талха таряагаар хангадаггүй байгаа һаа, харин мүнөө гүрэндэ жэл бүри 100 мянга гаран тонно ороһо таряа, ехэ хэмжээнэй хартаабха, овощ худалдана. Адуу малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна.

Буряад оромнай эртэ урданһаа хони ехээр үсхэдэг байһан юм, юуб гэхэдэ, эндэхи байгаалиин эрхэ байдал таатай зохид. Һүүлэй 20 жэлэй турша соо республикымнай хонидой тоо толгой 3 дахин шахуу олошороо, ноһо абалгань 5 дахин дээшэлһэн байна. Республикын колхоз, совхозуудта хони үсхэбэрилэгдэхын хажуугаар мяха, һү үгэдэг малнууд, шубууд, зүгы үсхэбэрилэгдэнэ.

Манай республикын экономикын дам саашаа һалбаржа байһан ушар оронойнгоо зүүн районуудай үйлэдбэриин хүсые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гэһэн партиимнай хараа шугамые эли тодоор гэршэлэн харуулна. Энэ табан жэлэй туршада Буряадаймнай арадай ажахын капитальна барилгануудта урда тээхи хоёр табан жэлнүүдтэ һомологдоһондо орходоо үлүү ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо байна.

Манай республикын газар дайдые нэгэ захаһаань нүгөө заха хүрэтэр шэртэн хараа һаа, туйлай ехэ барилга хэрэгдэжэ байха. Зарим газарнуудта шэнэ завод, фабриканудай томо томо корпусууд бодхоогдоод, тушаагдахаар бэлэн боложо байна. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй ёһоор 40 гаран томо барилга бодхоогдохоор хараалагданхай. Гэр байранууд, культурна, ажаһуудалай барилга… программын горитой хү… хэ юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ре… мнай газар дээрэ ашаг… малнууд ехээр бэдэрэгд… жэлһөөр. Томо томо х… уурхайнуудай — хризо… тын, туулганай, сайра… кварцева элһэнэй, мүн … бусадшье түүхэй эдэй … элирүүлэгдэн тоологдо… даа. Эдэ баялигуудай һ… мүнөөнэй, мүн саашаа… жэлнүүдэй туршада пр… томо томо комбинаду… ха юм.

Республикымнай … баялигуудай арадай ажа… ехээр хэрэглэгдэжэ, … байгуулгада алба хэжэ … Буряадай ажалшад ехэ… на. Гэхэтэй хамта мана… гоё һайхан зүйл болохо … лайе, тэрэ шадарай … баялигые аршалан хам… шаа шухала хэмжээну… һандань, манай ажалш… Центральна Комитедтэ, … вительствада үнэн зүр… ехэ баяр баясхалан хү… най хизаартал адли … үнэтэ, шухаг баялиг… ашаглахаһаа гадна, арш… гаалха арга имагтал со… рэндэ хангагдаха аргата…

Коммунис партиин, Центральна Комитедэй сэсэ мэргэн национальн… бэелүүлжэ байһанай, ма… лис Эхэ ороной арадууд… до хани барисаа байгуу… гайхамшагта аша үрэнь … экономикын хүгжэлтын… тануууд соо харагдахаһа… түхэл маягаараа национ… хааараа социалис соёл … улам һалбарижа, бүхы … хүгжэжэ байһан бари… элеэр харагдана.

Үшөө 1926 ондо Б… бүридхэл хэһэн мэдээ… Буряадай хүн зоной 62… үзэг бэшэг мэдэхэгүй ба… рин мүнөө Буряад ор… мянган хүн бүридэ хү… дентнүүдэй тоогоор … Азиин оронуудые бэшэ, … ропын капиталис орону… ахижа гараһан байна.

СССР-эй Науканууд… миин Сибириин отделен… ал республикадамнай б… доод, научна янза бүри… гэ эрхилнэ. Энэ филиа… стиитудтай, геологиин, … ска науканууудай таһаг… лээд олон лабораторито…

Манай филиалай эрдэ… дэ хэдэн шэнжэлгэнүү… нэлтэдэ хүртөө гэжэ ха… лэмээр байна. Физико… кын эрдэмэй доктор Ч.… повэй хүтэлбэреэр ра… талаар хэгдэһэн хүд… ехэ сэгнэлтэдэ хүр… нэгэ баримта дурдая. … дэмтэ нүхэр Изынеева… рээр зохёогдоһон ар… ехэ халуунда шатасагүй… нүүдые бүтээн гаргаха… дые Франциа, Англ… ЧССР, ГДР-тэ хэрэглэ… үгтэһэн байна.

Совет гүрэн соохи … публиканудай, бүхы … арадуудай экономическ… на, политическэ, культ… жэээ дээшэлүүлжэ, адл… шэрүүлхэ талаар бэел… байгаа ленинскэ хараа … Коммунис партиин уда… бэелүүлжэ байгаа хар… үрэ дүнгүүд Буряадай … жэшээ дээрэ эли тодоо… мөөр харагдана.

Манай республикын … рэ буряад, ород, … гадна, 90 шахуу нац… болон арадуудай т… ажаһууна. Нэгэн ниитэ … нальна коллектив боло… һэн эдэ үндэһэ яһатад … тын коммунис үзэл бо… социальна хүсэл эрмэл… гэн, агууехэ социалис … болохо СССР-тээ эхи … гөөр дурлан талархадаг.

Буряадай ажалшад б… хүнүүдтэл адли гайхам… баярта — СССР-эй 50 … ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэл… Коллектив бүхэн КПСС… съездын түүхэтэ шиид… дые дүүргэхын түлөө тэ… раа, табан жэлэй хоёрд… түсэбые болзорһоонь ур… үйлэдбэриин шэнэ амжа… гэдэ арадай һайндэрые … сэлэнтэй.

СССР-эй 50 жэлэй … урда тээ республика … социалис мүрысөөн үргэ… гэрнэ. Коммунис ажала… нэ түрүүшүүл урган г… най алдарта мастернууд… Ажалай Герой, СССР-эй … но Соведэй депутат Б. З.… Социалис Ажалай Геро… промхозой бага комплекс… дын бригадир А. П. … сэмбын фабрикын ноһо… Д. К. Тумурова, һаалин… Тадвашкина, СССР-эй … Соведэй депутат хонишо… ва Цыбикжап, зохёон … ажалай үльгэр жэшээ … бусад олон хүнүүд бүр… жалта туйлажа байна.

Совет Буряадай ажал… национальна совет арада… һайндэрые хүндэтэйгөөр … дүн туйлан угтахын т… шадалаа, эршэ хүсэеэ … байха.

(«Советская Р…
газетын май…
номерһоо …

АТЕИЗМЫН ХУДЭЛМЭРИДЭ—ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

ДОБТОЛХЫ ШЭНЖЭТЭЙГЭЭР

тиин XXIV съезд үзэл сур- ай хүдэлмэриин. культурна ылтын асуудалнуудые, гүн хаража үзэhэн, бур- суртал бодолтой тэмсэхэ. ой ухаан бодолдо, байдал үлэhэн үнгэрhэн сагай үүдые усадхаха хэрэгтэ ралаа табиhан байгаа.

сизм-ленинизмдэ түшэглэн, хүдэлмэри аша үрэ ехэ- ябуулжа болоно. «Амжал- хараатайгаар хүдэл- лада үрэ нүлөө үзүүлхэ мэдэхэ хэрэгтэй бшуу» Маркс hургадаг бэлэй. бари атеистнүүдтэ тон шу- шанартай юм.

мүргэлтэй тэмсэл ябуул- онсо шэнжэнүүдые абаха, хүн зоной hүзэг бариглаhан хэмжээе ту- шажанай удха унги, түү- бурхан шажанда шүтэ- гуримай шалтагаанууд үлэгдэлнүүдые зай- арга замуул тухайлан мэдэ- ла.

орондо атеизмын болон түүхын асуудалнуудые хэрэг hүүлэй үедэ яhа- гуримшажа байна. эрдэм шэнжэлхэ Буряа- титут, КПСС-эй ЦК-гай ниитын эрдэмэй акаде- научна атеизмын институ- ряадтахи пункт, «Знание» Буряадай организациин научно-методическа со- асуудалаар шэнжэлэлгын ябуулдаг юм. Энэ хү- иимэ шэглэлтэй гэбэл, буд- жанаар, бөөгэй мүргэлөөр, хуушанай мүргэлөөр хүдэлмэри эмхидхэхэ, лхэ асуудалаар шэнжэ- гдэнэ.

эрдэм шэнжэлгын дай түүхын эрдэмэй кан- К. М. Герасимова түрүүтэй хүн буддизмда хабаа- удалнуудые шэнжэлдэг юм. зоной бөөгэй мүргэлые Манжигеев бидэ хоёр шэн- Зүүн Сибиринн культу- ститудай багша В. П. Мо- Забайкалидахи ородой хуу-

шанай мүргэлэй түүхэ ба мүнөө үеынь байдалда хабаатай асуудалнуудые шэнжэлнэ. КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таhагые даагшын орлогшо, научна атеизмын институдай лунктын гэшүүн Н. И. Крючков ажалшадые атеистическэ үзэлөөр хүмүүжүүлхэ талаар партийна организацинуудай дүй дүршэлые согсолон үзэнэ. Буряадай хүдөө ажахын институдай багша Б. Н. Баторов социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ ламын шажанние зайсуулха талаар Буряадай партийна организациин ябуулhан хүдэлмэри тухай согсолол бэшэжэ, хамгаалаа.

Манай мэргэжэлтэд-атеистнүүдэй хүдэлмэридэ тодорхой — социологическа шэнжэлэлгын шухала hуури эзэлдэг болоhониинь hайн байна. Этнографиин ажаглалтанууд, асуултанууд, анкетэ тараалган, асуудал-харюунууд болон бусад шэнжэлэлгын арга методууд Забайкали болон Байгал шадарай буряад зоной, мүн шэмээшэгүүдэй дунда хэгдэhэн байна.

Шажанай мүргэл шэнжэлэгшэдэй материалнууд тус тустаа хэблэгдээ, мүн элдэб суглуулбаринуудта оруулагдажа гаргагдаа. Тон hаянай хэблэлhээ «Ламын шажан, бөөгэй мүргэл, ородой хуушанай мүргэлые зайсуулха асуудалнууд» гэhэн суглуулбари нэрлэжэ болоно. Теориин шэнжэтэй согсололнуудhаа гадна, хүн зоной hүзэг баршаг харуулhан, шажанай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ тухай атеистнүүдэй статьянууд энэ ном дотор бии юм. Тус суглуулбари хадаа республикын лектор-атеистнүүдтэ туhатайл байха гээд hанахаар. «Атеистнүүд хүдэлмэридөө» гэhэн Н. И. Крючковой брошюра 1970 ондо хэблэгдээ hэн. Энэ ном соо Түнхэнэй аймагта ябуулагдадаг атеизмын хүдэлмэриин дүй дүршэл согсологдонхой.

Научна атеизм шэнжэлхэ талаар республика дотор үшөөл олон шухала шухала асуудалнууд бии байна. Жэшээнь, hургуулиин үхибүүдые, залуушуулые атеизмын сурталаар хүмүүжүүлхэ тухай, ородой шажанай, тэдэнэй элдэбын hалбаринуудай ажал ябуулга хаража үзэхэ, зоной дунда атеизмын хүдэлмэри ябуулха арга методүүд тухай асуудалнууд манайда ойроо хүртөөгүй байна. Иимэ байhанай шалтагаание мэргэжэлтэдэй үгы дээрэhээ болоо гэжэ тайлбарилхаар гээшэ. Улаан-Үдэ городой дээдэ hургуулинуудай атеизмдэ хабаатай тусхай кафедранууд, ВЛКСМ-эй обком, гэгээрэлэй министерство, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институт атеистическэ хүмүүжүүлгэдэ, шажан мүргэлэй болон атеизмын зарим зарим асуудалнуудые шэнжэлхэ, дээдэ мэргэжэлтэй атеистнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ hаналаа табихаар сагынь ерээд байна.

Бэлэдхэл hайнтай, бэрхэ мэргэжэлтэд-атеистнүүдгүйгөөр научно-атеистическэ хүдэлмэри hайнаар ябуулхын аргагүй. Бурхан шажан, илангаяа ламын шажанаар республика дотор мэргэжэлтэд үсөөн гэhэн тобшолол хэдэн жэлэй урда тээ хэгдэhэн байгаа. Ниитын эрдэм шэнжэлгын Буряадай институдта иимэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэмжээнүүд абтаа hэн. hүүлэй үедэ хоёр хүн аспирантура дүүргээ, мүнөө найман хүн hуража байна.

Улаан-Үдын дээдэ hургуулинуудта — багшанарай, хүдөө ажахын, культурын институдуудта атеистнүүд бэлдэгдэнэ. Гадна багшанарай, культурын институдуудта залуу атеистнүүдэй клубүүд хүдэлжэ байдаг. Ерээдүйн мэргэжэлтэдые хүн зоной дунда хүдэлмэри ябуулха дүршэлтэй болгохо гэhэн зорилготойгоор эдэ клубууд байгуулагданхай. Багшанар Н. А. Миронов, В. П. Мотицкий эдэ клубуудые ударидана,

Марксизм-ленинизмын үдэшын университет атеистнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ мүн лэ ехэ үүргэтэй юм. Философиин факультедтэ 100 гаран хүн научна атеизмээр лекци шагнана.

Республикада, аймаг хоорондо, аймагуудта, нютаг нютагуудта үнгэргэгдэдэг семинарнууд мүн лэ атеистнүүдые бэлдэхэ, тэдээндэ туhалха талаар ехэ туhатай байдаг юм. «Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин үүсхэлээр ламын шажан, бөөгэй мүргэл шэнжэлэлгээр Улаан-Үдэ хотодо Сибириин атеистнүүдэй хоёрдохи семинар үнгэргэгдөө hэн. Сибириин национальна бүхы районуудhаа, мүн Хальмагhаа, Москваhаа — хамта дээрээ хоёр зуугаад хүн энэ семинарта хабаадаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Мухар-Шэбэртэ, Яруунада, Хяагтада, Улаан-Үдэдэ семинарнууд үнгэргэгдөө. Хэжэнгын, Хориин, Бэшүүрэй, Загарайн, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Кабанскын, Прибайкалиин аймагуудhаа 300 гаран атеистнүүд эдэ семинарнуудта хабаадаhан байна. Иимэ түхэлэй hуралсал хадаа атеистнүүдые бэлдэхэдэ туhатай арга мүн, иимэ хэмжээнүүдые үнгэргэжэ байха шухала гэжэ бодото байдал харуулба. Гэбэшье зарим газарта, илангаяа Баргажанай, Сэлэнгын, Прибайкалиин, болон бусад аймагуудта атеистнүүд-лекторнүүдэй hуралсал эмхидхэдэггүй, хэдэн жэлэй туршада семинарнууд үнгэргэгдэнэгүй.

Партийна организацинуудай ехээр анхардаг, hаналаа табидаг, коммунис үзэлөөр ажалшан арадые хүмүүжүүлхэ үүргэтэй үзэл сурталай хүсые тодорхойгоор. hайнаар хүтэлбэрилдэг газарта атеизмын хүдэлмэри яhала амжалтатайгаар ябуулагдадаг гээшэ ааб даа. Жэшээ болгон Яруунын аймагые харуулая. Научно-атеистическэ хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудалнуудые КПСС-эй райкомой бюро дээрэ, колхоз, совхозуудай парткомуудай зүблөөн дээрэ, партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинарнууд дээрэ оло дахин зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. Партиин райком энэ хүдэлмэри hайжаруулха хараатай үргэн хэмжээ ябуулгануудые зохёогоо hэн. Партийна эхин организацинуудай, сомоной, сельскэ Соведүүдэй, «Знание» бүлгэмэй, соёлой эмхи зургаануудай, hургуулинуудай, аймагай газетын ябуулха хүдэлмэри эдэ хэмжээнүүд соонь хараалагданхай.

Улад зоной хэр зэргэ hүзэг баршагтай байhые, шажан мүргэлдэ шүтэгшэдэй ажал ябуулга, үргэн мүргэлтэй газарнуудые шэнжэлhэн ушар хадаа партиин Яруунын райкомой бурхан шажантай тэмсэхэ хүдэлмэрие тодорхой болгохо, ехэ hаналаа табижа байhыень гэршэлнэ бшуу. Атеис хүмүүжүүлгын асуудалаар аймагтаа, мүн нютагтаа семинарнуудые үнгэргөө. Райкомой пропаганда, агитациин таhаг атеизмын темээр лекци, элидхэлнүүдэй тематика ходо эльгээжэ байдаг, лекторнүүдэй хүдэлмэри шалгадаг юм. 7 хүнhөө бүридэhэн аймагай атеизмын совет хүдэлмэреэ түсэблэдэг, лекторнүүдтэ туhалдаг юм. Аймаг дотор 22 лектор атеизмын асуудалаар лекци уншадаг, тэдэнэй дунда Социалис Ажалай Герой Цокто Номтоев, Үльдэргын арадай музейн директор Ж. Сампилон, Исэнгын дунда hургуулиин хүмүүжүүлэгшэ Д. Эрдынеев болон бусад бии.

Яруунын аймагта ажалшадые атеизмын асуудалаар хүмүүжүүлгэ тон hайнаар табигдаhан гээд дээрэ дурсагдаhан баримтануудhаа тобшолол хэжэ болохогүй даа. Дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд эндэ бии. Бурхан шажанай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ гээшые тон шухалада тооложо, хэмжээнүүдые абадагынь hайн байна.

Научно-атеистическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ гээшэ «Знание» бүлгэмэй республикын организациин, тэрэнэй аймагуудтахи, эхин эмхинүүдэй шухалын шухала зорилго мүн. 1970 ондо республика дотор научно-атеистическэ темээр 1587 лекци уншагдаа, энэнь урда жэлнүүдэйхиhээ үсөөн байгаа. Зохихо хэмжээнүүдые абаhанай ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ энэ тоо хоёр мянга шахуу болоо. Бэшүүрэй, Яруунын, Мухар-Шэбэрэй, Ахын, Захааминай аймагуудта, Октябрьска, Железнодорожно районуудта лекци олоор уншагдадаг болоо. Зэдын, Хяагтын, Түнхэнэй аймагуудта атеизмын пропаганда барагаар ябуулагдана.

Теэд Баргажанай, Сэлэнгын, Хориин аймагуудта атеизмын хүдэлмэри муугаар ябуулагдаhан зангаараа. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ аймагуудта атеизмээр тон үсөөн лекци уншагданхай. Мүн Кабанскын, Прибайкалиин Хойто-Байгалай аймагуудта лекцинүүд үсөөнөөр уншагдана. Советскэ райондо баhал иимэрхүү байна.

Материалис үзэлөөр хүн зониие хүмүүжүүлгэ, бурхан шажанай үлэгдэлнүүдые усадхаха зорилго партийна организацинуудай үзэл сурталай хүдэлмэридэ хабаатай бүхы коммунистнуудай, бүхы эмхинүүдэй үмэнэ КПСС-эй программа табиhан байна. Коллектив бүхэндэ, бүхы хүн зоной дунда hүзэгшэдэйшье, hүзэггүйшүүлэйшье дунда атеистическэ хүдэлмэри даамайгаар ябуулха эрилтэ табигдана.

Атеистическэ хүдэлмэри оггтолон ябуулдаггүй, зарим ушарта шажантай эбсэхэ ушар үзэгдэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Бурхан шажан гээшэ мүнөө ямаршье хоро хүргэнэгүй, атеизмын хүдэлмэри гээшэ hүзэгшэдэй hэшхэл доромжолно гэhэн hанал бодолтойшуул бии юм. Иимэ бодомжо болбол шажанай үлэгдэлнүүдые усадхаха тухай партиин тон тодо hонор заабаринуудые буруугаар ойлгоhон ябадал болоно. Атеизмын хүдэлмэри hуладхаха гү, али болюулха ушар хадаа бурхан шажанай үлэгдэлнүүдые зорюута үлөөхэ гэжэ hэдэhэн, дэмжэhэн ябадалтай адляар харагдаха болоно. Энэ ушар хадаа шажанай эмхинүүдые зоргоорнь табиhан, улад зоной оюун бодолые тон наринаар, шадамараар, хараатайгаар манаруулдаг онол аргатай үзэл сурталайнгаа мэсэ барижа тэмсэхэhээ тэрьедэhэн ябадал болоно гээшэ.

Атеизмын хүдэлмэрие hуладхаха бэшэ, харин улам шангадхаха эрилтэ мүнөө табигдажа байна. Атеизмээр, буддизмын, бөөгэй мүргэлэй түүхээр, ородой хуушанай мүргэл болон шажанай бусад мүргэлөөр шэнжэлэлгэ хэхэ, мэргэжэл hайнтай атеистнүүдые бэлдэхэ, энэ хүдэлмэрие тодорхойгоор ябуулха, шажантай эбсэшэгүй ленинскэ гурим ёhонуудые дагаха гээшэ эрдэм ухаанай зургаануудай, атеистнэр-пропагандистнарай, партийна, үзэл сурталай организацинуудай шухалын шухала зорилго мүн.

Т. МИХАЙЛОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат, научна атеизмын институдай пунктын хүтэлбэрилэгшэ, «Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин научно-методическа соведэй түрүүлэгшэ.

…АЛЛАДАГ …НЭРНҮҮДТЭ …ҮНГЭЛ ЭЛТЭ

оной апрелиин 1-hээ орохон ажал тухай шэнэ хуулиин кодек- бүлэг хадаа ажалладаг үдтэ зорюулагдана. дотор, нэгэдэхеэр, дээрэ хүдэлжэ бүхы эхэнэрнүү- хоёрдохёор, эхэ боло- нэрнүүдэй ажалай ёho сахиха нормонууд тодор- хой. Эхэнэрнүүдые бар хүндэ ажалда хүдэлгэ- гүй гэжэ тус бүлэг до- нь хэлэгдэнэ. Эхэнэр- hүниин хүдэлмэридэ та- юло газарта командиров- гээжэ болохогүй. Тэдэ- хүнгэн хүдэлмэридэ нарайлха болзоройнь дү- нэмэлтэ амаралта үгэхэ. бусадшье хүнгэлэлтэ ёhотой. Нэгэhээ найман рэтэр үхибүүдтэй эхэнэр- ажалай hүүлээр хүдэл- ынь зүбшөөлгүйгөөр ровкодо ябуулжа болохо- Хүхөөр үхибүүтэй д жэлэй туршада хүдэл- ан ажалдаа хүнгэн хү- оруулагдаха ёhотой.

тухай шэнэ хуулиин статьягай үндэhөөр на- дүтэлhэн эхэнэрнүүдтэ ургаан хоногой амаралта Мүн түрэhэн хойнонь эн болзорой амаралта үг- отой. Хоёрhоо дээшэ үхи- рөө hаань, далан үдэрэй үгтэдэг юм. Эхэнэрнүү- айлхынь урда тээ, мүн хойнонь гүрэнэй соци- страхованиhаа тэдхэмжэ

табан жэлэй туршада эхэнэрнүүдэй амаралта- адань ажалайнь стажhаа гүйгөөр мүнгыень зуун түлэдэг болохо гэжэ ха- на.

тухай шэнэ хуулиин гэ газартаа таhалгаряа- түрүүшынхеэ хүдэлжэ хүдэлмэришэд болон алба арбан нэгэн hарын үн- hүүлээр амаралтада га- йна.

ье нарайлха эхэнэрнүүдтэ иин амаралта энэ стаж- ыдангүйгөөр үгтэдэг бай- Түрэhэн эхэнэрнүү- лтаар үхибүүнэйнь жэл тэдээндэ нэмэлтэ амарал- зэргэтэй. Иимэ ама- эхэнэрнүүдэй ажалайнь тоологдохо юм. Гэр бү- йдалаар гү, али бусадшье анаар хүдэлжэ байhан үүдые богони болзорой ада захиргаан гаргаха

лха гү, али хүхөөр үхи- эхэнэрнүүдые ажалhаань аа, РСФСР-эй УК-гай статьягай үндэhөөр уго- харюусалгада хабаадуу- Жэшээлэн хэлэбэл, Бар- хэлхеэ холбооной узелай лэгшэ эрхэтэн Р. гэг- нарайлхаяа больницада нь, хүдэлмэриhөөнь гар- айна. Арадай сүүд тэрэнэй хаража үзөөд, ажал- уулhан. Хэлхеэ холбооной захиргаан тэрэ эхэнэрэй гүй болзоройнь мүнгые тү- тай болоо.

Д. МУНКОЕВ,
юрист.

ҮБШЭНТЭНИИЕ ХАНГАЛГА УЛАМ hАЙЖАРНА

Улаан-Үдын Октябрьска районо байрын гэрнүүдэй олоор ашаглалгада үгтэдэг дээрэhээ hүүлэй жэлнүүдтэ тон олон хүн ажаhуудаг болоо. Ушар иимэhээ ажалшадые хангаха хүдэлмэри баhал hайжаруулагдана. Энэ районой 4-дэхи поликлиникэ ажалшадые хангадаг зургаануудай нэгэн мүн.

Тус поликлиникэдэ hаяхан шэнэ рентгенэй ба физиокабинедүүд, клиническэ, биохимическэ лабораторинууд нээгдээ. Эндэ мүнөө үеын аппарадууд, приборнууд тодхогдоhон байна.

Коммунис ажалай ударнигууд Мария Трифонова, Мария Новикова, Агиза Шантанова гэгшэд Улаан-Үдын медучилищи дүүргэhэнэй удаа арба гаран жэлэй туршада эндэхи клиническэ лабораторидо хүдэлжэ байна. Мүн Буряадай АССР-эй габьяата врачнар: хирург Нина Константиновна Гусева, терапевт Рахиля Абрамовна Бродыч, терапевт Нина Григорьевна Плюснина тус поликлиникэдэ хорёод жэлдэ ажаллаха үедөө хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой.

— Шэнэ поликлиникэдэ травматологическа кабинет бии. Тиихэдэ үбшэнтэниие шабараар эмнэдэг болонхойбди, — гээд поликлиникын ахамад врач Евдокия Максимовна Болдонова хөөрэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Клиническэ лабораториин лаборантнууд М. Трифонова, М. Новикова, А. Шантанова; 2. Врач-рентгенолог Н. Горинова ажалдаа; 3. Физиотерапевтическэ таhагые даагша Л. Аншеева «УВЧ-400» аппарадай дэргэдэ.

С. БАЛДУЕВАЙ
фототекст.

ЭНЭ ЖЭЛЭЙ февраль hара соо Хэжэнгэ тосхондо ажаhуугшадай хамтын суглаан болоо hэн. ССР Союзай, мүн Буряадай автономито республикын байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойе угтуулан өөhэдынгөө тосхониие шэмэглэн гоёожо, болбосон түхэлтэй болгохо тухай асуудал тэрэ суглаанда хабаадагшад зүбшэн хэлсээд, социалис уялгануудые баталан абаhан байгаа. Тосхоной предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүд энэ асуудалаар хэмжээ-ябуулгануудые хараалhан юм.

ҮҮСХЭЛ ГАРГАhАН НЮТАГТА

ХЭЛЭhЭНДЭЭ ХҮРЭХЭЛ БАЙХАБДИ

Социалис уялга абалга хадаа хэгдэhээр хараалагдаhан ажалай эхин болодог ха юм. Тэрэнээ дүүргэхын тула эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха шухала. Уданшьегүй тосхон доторнай үйлсэнүүдэй 24 комитет байгуулагдажа, тэдэнэй гэшүүдээр эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүд hунгагдаа. Предприяти, эмхи зургаан бүхэнэй, үйлсэ бүхэнэй, мүн гэр бүлэ бүхэнэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй гуримууд тодорхойлогдожо баталагдаа. Тэрэ мүрысөөнэй дүнгүүд хоёр дахин — энэ жэлэй декабрь hарада, 1973 оной июль hарада согсологдожо, эрхимлэжэ гарагшад урмашуулагдахаар хараалагданхай.

Тосхоноо болбосон түхэлтэй, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмөөр болгохо хэрэгтэ эндэ ажаhуудаг хүн бүхэн өөрынгөө хубитые оруулха зэргэтэй гэжэ суглаан дээрэ шиидхэhэн байгаабди. Тиимэhээ сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитет эдэбхитэдтээ түшэглэн, февральhаа хойшо 4 дахин воскресник үнгэргэhэн байна. Олон хүнэй хабаадалгатайгаар болоhон воскресникгэй үедэ 1200 кубометр барилгын модон бэлдэгдэжэ, 1.000 гаран кубометрынь зөөгдөө hэн. Тиигэжэ бахана, штакетник бэлдэгдээд, тосхоной ажалшадта худалдагдана.

Тосхондо үнгэргэгдэhэн воскресник бүхэндэ 500 шахуу хүн хабаадалсаа. Тиигэжэ нютагаа шэмэглэн гоёожо, болбосон түхэлтэй болгохо талаар нилээд ехэ ажал хэгдээд байна. Жэшээлэн хэлэбэл, тосхоной үйлсэнүүдтэ 1.300 хэhэг уляангир, 3.200 хэhэг акаци, 520 хэhэг тэрэнги, хуhан олоной хүсөөр таригдаа. Предприяти, ниитын эмхинүүдэй газаагуур, мүн гэр бүлэнүүдэй дэргэдэ олон палисаднигууд шэнээр баригдаа, хуушарhаниинь заhабарилагдаа, үйлсэнүүд hайнаар сэбэрлэгдээ. Воскресникгэй үедэ аэродромой талмай хорёологдоо hэн.

Хэжэнгэ тосхондо дунда hургуулиин шэнэ байшан хирпиисээр баригдана. Тэрэнэй гурбан дабхартай гол корпусынь бодхоогдоод, мүнөө хоёрдохи корпусойнь хоёрдохи дабхар баригдажа байна. hургуулиин байшангай барилгые Буряадай барилгын управлениин хүдэлмэрилэгшэд эрхилнэ. Ниитын баниин барилга hаяар дүүрэхэ болоо. Худалдаа наймаанай түбэй барилга баhал эхилээд, мүнөө фундаментнь табигдажа байна. Коммунальна ажахын барилга-заhабарилгын участогай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсөөр хэдэн гэр hайнаар заhабарилагдаа.

Даб дээрээ хараад үзэхэдэ, Хэжэнгэ тосхондо ажаhуудаг ажалшад нютагаа болбосон түхэлтэй, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмөөр болгохо талаар абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжотойшье, хэлэhэндээ хүрэхэшье байха гэжэ hанагдана.

Д. ЯМПИЛОВ,
Хэжэнгын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Социалис оронуудаар

МОНГОЛ-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ СЪЕЗД

УЛААН-БААТАР. Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй V съезд МНР-эй ниислэлдэ болобо.

Съездэ 240 делегат, тэрэшэлэн совет айлшад хабаадалсаа.

ТҮРГЭНӨӨР, НАРИНААР, ЗОХИДООР

БЕРЛИН. (ТАСС-ай корр). ГДР-эй хилэ сахигшад ба таможниин засагай түлөөлэгшэд Баруун Берлинhээ ГДР-эй ниислэл, республикын бусад городууд худар ерэгшэдые шалгаха уялгануудаа түргэнөөр, наринаар, зохидоор дүүргэнэ.

Потсдамда дүтэхэн оршодог Древиц гэжэ шалгалтын пункт юhэн КПП-гэй нэгэн юм. Энэнь Баруун Берлин ФРГ хоёрой хоорондо хүнгэн ба ашаанай автомобильнуудай сэхэ холбоо байгуулха, мүн Баруун Берлинэй улад зоной Германиин Демократическа Республика худар автомашинаар ошохо арга олгоно. ГДР ошохо документнүүд тус КПП-дэ шууд түргөөр бэлдэгдэнэ гэжэ пунктын начальник полковник Книспель ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Эндэхи харгынууд ургэдхэгдэнхэй, замай шэнэ тэмдэгүүд табигданхай. Энэ КПП час соо гурба мянган автомашина шалган гаргаха аргатай.

«АГРА-72»: ЦҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ АБАЛСАНА

БЕРЛИН. (ТАСС). Советскэ Союзай хүдөө ажахын түрүүшын шэнэ машинанууд Марклебергтэ (Лейпцигтэ дүтэхэнэ) ерэбэ. Социалис хани барисаата бусад оронуудhаа асарагдаhан техникэтэй хамта иимэ машинанууд энэ городто нээгдэхэ «Агра-72» гэжэ хүдөө ажахын выставкэ дээрэ харуулагдаха юм.

240 гектар талмай эзэлдэг выставкын павильонууд, туршалгын участогуудта зониие угтаха бэлэдхэл дүүрэнтэжэ байна.

Хорёод жэлэй туршада удаа дараалан ходо эмхидхэгдэhэн «Агра» гэжэ энэ выставкэ дээрэ ГДР-эй хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудай, арадай элдүүринүүдэй гэшүүд республикын хүдөө ажахын эрдэмэй түрүү түлөөлэгшэдтэй уулзадаг, дүй дүршэлөө абалсадаг байна. 20 жэлэй туршада 12 миллион хүн, тэрэ тоодо дэлхэйн олон оронуудhаа айлшад ерэжэ, выставкэ хараба.

ЭКОНОМИКО БУРИ hАЙНААР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

ХАНОЙ (ТАСС). Экономико хүтэлбэрилгын талаар мүнөө сагай эрилтэдэ тааралдуулан нарижуулха тухай тогтоол ДРВ-гэй правительство тунхаглаба.

Үйлэдбэри хүгжөөхэ, экономико сахиха, гүрэнэй, хамтын, арадай зөөри хамгаалха, техникэ хэрэглэлгые hайжаруулха хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ зорилго арадай ажахын бүхы hалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табигдана.

Финансын, урьhа зээлиин талаар түсэбтэ даабаринуудые бэлдэхэ, техникэ хэрэглэлхэ, худалдаа наймаа эмхидхэхэ тодорхой хэмжээнүүд тогтоол соо заагданхай.

АГААРАЙ-СЭРЭГЭЙ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ОЙ

БЕЛГРАД. (ТАСС). Югославида Авиациин үдэр спортын мүрысөөгөөр, агаарай парад-hайндэрөөр, авиациин шэнэ техникэ харуулалгаар тэмдэглэгдээ. Гушан жэлэй саада тээ, фашис булимгарагшадтай югослав арадай туладдаhан сүлөөлэлгын тэмсэлэй дүлэн соогуур Югославиин арадай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд мүндэлhэн юм.

СФРЮ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад дээдэ командалагша, Югославиин маршал И. Броз Тито байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлахыень Югославиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдтэ, агаарhаа хамгаалгын түлөөлэгшэдтэ хүсэжэ амаршалаа.

ПОЛИГРАФИИН ХҮГЖЭЛТЭДЭ

БУДАПЕШТ. Венгриин полиграфическа үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ, hэльбэн шэнэдхэлгэ ба үргэдхэлгэдэ 2,6 миллиард форинг hомологдоо. Энэмнай үнгэрэгшэ арбан табан жэлэй турша соо иимэ хэрэгтэ hомологдоhонhоо нэгэ хахад дахин ехэ байна. Табан жэлэй туршада ороной полиграфическа үйлэдбэриин хүсэн 40—45 процентээр нэмэхэ гэжэ Будапештын «Непсава» газетэ бэшэбэ.

ТОБШОХОНООР

БУХАРЕСТ. Румыниин уран зохёолшодой республиканска зүблөөн эндэ боложо дүүрэбэ. Зүблөөндэ хабаадагшад СРР-эй уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Э. Станкугай элидхэл зүбшэн хэлсэhэн, эмхиндээ шэнэ устав ба хүтэлбэрилхы органуудые hунгаhан байна.

РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. Чаушеску түгэсхэлэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгриин Комар, Чехословакиин Комарно городуудые холбоhон Дунай дээгүүр татагдаhан «Дружба» гэжэ хүүргээр түрүүшын электропоезд гараба.

Чехословак, венгер барилгашад хамта ажаллажа, Комар-Комарно гэжэ участогай түмэр харгые электрижүүлhэн байна.

Варна хото Болгариин судна бүтээлгын түб байхаhаа гадна, ороной Хара далайн эрьеын порт болоно.

Дэлхэйн олон оронуудай суднанууд энэ порт руу үдэр бури орожо байдаг. Совет лайнернууд эндэ ходо айлшалдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет суднаhаа Болгарида асаргадаhан ашаа буулгажа байhан үе харуулагдана.

БТА—ТАСС-ай фото.

УЛААН-ҮДЫН ҺОНИН

ХҮХЫН ДУУНАЙ ҺҮНЕЭР...

ХҮХЫН ДУУНАЙ ҺҮНИ. Хүдөө талын сэсэглэһэн, хүхэ ногооной задарһан хүхюун һайхан саг лэ. Эгээл энэ үедэ хүнүүд үбгэн залуугүй газаашаа тэгүүлдэг, сэбэр агаараар амилан амархые хүсэдэг гээшэ. Илангаяа залуушуул инаглан зугаалжа гү, али ирагуу дуугаа дэлгэн үүрэй толониие угтаха дуратай байдаг. Хүдөө тосхоной клуб, улаан булангуудта, хото городуудай парк, сэсэрлиг соогуур уя хүдэлгэһэн хонгёо хүгжэмэй аялга үдэшэндөө ханхинан зэдэлжэ, залуу наһатаниие гүргылан, дуудан уридаг.

Тиимэ даа. Хүхын дуунай һүни Улаан-Үдынгээ культурын парк ерэбэлтнай, зэлэ татан зэргэлһэн хүбүүд, басагад хоёр хоёроороо хүтэрэлдөөд, ёохор наадаяа хатаралдан, хонгёо дуунай аялга хангюурдан байха.

«Ажал дээрэһээ ерээбди,
Амархаяа ерээбди...»

гэжэ ёохорой талмайн нэгэ захада дуулалдахадань, нүгөө захаданьбаһал дүхэриг болоод хатаржа ябаһан бүлэг залуушуул:

«Ирагуу дуунай аялга доро
Инаг дураяа олоолби...» гээд татахал.

Зүб лаа. Ниислэл хотынгоо культурын парк соо уулзажа, инаг дураяа мэдэлсэһэн, айл бүлэ болоожо зол жаргалаа эдэлһэн хүнүүд олон. Залуушуул культурын паркын нээгдэхые баясхаланта найр наадан шэнгеэр угтадаг байха юм.

Паркын гол воротаһаа зурыһан үргэн харгын хоёр талаар юһэдэхи табан жэлдэ арадай ажахые хүгжөөхэ тухай хөөрэһэн плакадууд жэрылдэн хадаатай. Хүүгэдэй аллей, комсомолой талмай гэхэ мэтэнүүд шэмэглэн гоёогдонхой. Хатаһан һөөг модо абажа, орондонь набшаһата модод һуулгагдаа. Нигэжэ 150 акаци, уляангир болон бэшэшье модод һуулгагдаһан. Горзеленстройн хүдэлмэрилэгшэд 100 мянган элдэб һайхан сэсэгүүдые парк соо тарихаар хараалаад, энээнээ бэелүүлжэ эхилээ. Энээнһээ урда алһэ шоройгоор һүрьежэ байдаг зүргэ харгынууд, талмайнууд асфальтаар хушагдаа. Хамта 500 дүрбэлжэн метр газарта иимэ хүдэлмэри хэгдээ.

Культурын паркын дирекци энэ жэлэйнгээ сезон соо залуушуулые хүмүүжүүлхэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулха хараа түсэбтэй. Ниислэл хотымнай соёлой байшангуудай дэргэдэхи уран һайханай коллективүүд ээлжээ ээлжээгээр эндэ концерт наада табижа байха юм. Жэшээлхэдэ, майн 27-ой үдэшэлэн авиазаводой «Рассвет» гэжэ соёлой байшангай артистнууд городой залуушуулда бэлиг шадабаряа харуулба. Комсомолой Советскэ райкомой эдэбхи үүсхэлээр ниитын лекторскэ бүлэг байгуулагдаа. Тэдэнэр недели бүхэндэ залуушуулда зорюулагдаһан лекци уншажа байха юм.

Кинолектори хүдэлжэ байха. Энэ лектори хэдэн темэдэ хубаарилагдаа. Медицинскэ, СССР-эй 50 жэлэй ой гэхэ мэтэ болоно. «Эхэ оромни» гэһэн гаршаг доро союзна республика бүхэнэй хүгжэлтэ тухай документальна фильм харуулагдаха байна. Мүн лэ радиолектори эмхидхэгдэхэ. «Харгы замай дүрим», «Залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ» гэхэ мэтэ темээр дамжуулганууд хэгдэхэ. Вторник бүхэндэ түлөөһэгүй хатар наадаһай үдэшэ үнгэргэгдэжэ байха юм. «Гоё һайханаар хатаржа һура» гэһэн уряа доро иимэ үдэшэнүүд эмхидхэгдэхэ. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ уншалгын залда гансал газетэ, журналнууд табигдадаг байгаа һаа, энэ жэлдэ номууд уншагшадай анхаралда табигдахань. Мүнөө 300 хэһэг иимэ номуудые худалдажа абаад байнхай. Үшөө 1000 хэһэг ном худалдан абтахаар хараалагдана.

— Городойнгоо залуушуулай сүлөөтэй сагаа таатай зохидоор үнгэргэхын тула городой Соведэй гүйсэдкомой соёлой таһаг яһала оролдолго гаргаа. Хүдэлмэриингөө һүүлээр ерыт, хүхин сэнгэхэеэ ерыт гэжэ бүхы залуушуулые уриха байнабди,— гээд хотын ажалшадай сэнгэдэг, амардаг культурын паркын директор Анатолий Матвеевич Лапухин хөөрэнэ.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

ҺОНИРХОМООР ВЫСТАВКЭ

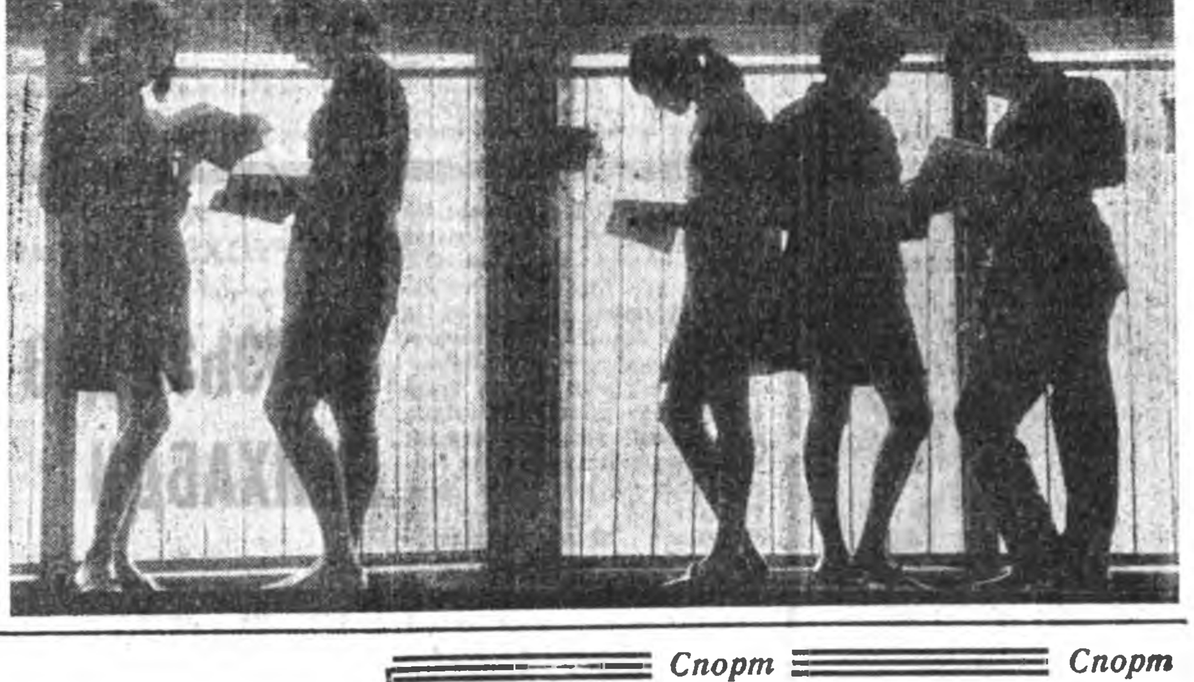
Номой уласхоорондын жэлдэ зорюулагдаһан «Ном ба оло ниитэ» гэһэн гаршагтай выставкэ Горькиин нэрэмжэтэ библиотекэ соо нээгдэбэ. Тэрэнэй «Ленин, ном болон библиотекэ», «Хэблэл ба политика» гэһэн бүлэгүүд уншагшадаа ехээр һонирхуулба.

УНШАГШАДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

Совет прокуратурын 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, республикын түб библиотекын хүдэлмэрилэгшэд «Хүн ба хуули» гэһэн конференци үнгэргэбэ.

БурАССР-эй Юстициин министерствын консультант Т. А. Миронская, Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын хүдэлмэрилэгшэд конференцидэ хабаадалсажа, суглараг шадай асуудалнуудта харюусаа.

Е. ЖАРКОВА.

Шалгалта эхилээ...
С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ШЭНЭ КИОСК

Мүнөө үедэ Улаан-Үдын Октябрьска районой 18-дахи кварталда арбаад мянган хүн зон ажаһууна. Теэд газетэ, журнал үдэр бүхэн худалдажа байха газар эндэ угы байһан юм. Мүнөө 18-дахи кварталда ажаһуудаг ажалшадта газетэ, журналнуудые худалдадаг киоск нээгдэбэ. Игэжэ эндэхи хүн зон шэнэ газетэ, журналнуудые үдэр бүри худалдан абаха, уншажа байха аргатай болобо.

Пенсионерка Мария Кузьминична Сомсонова киоскые даагшаар хүдэлнэ. Тэрэ ажал хүдэлмэреэ эдэбхитэй һайнаар ябуулжа эхилээ. Мария Кузьминична нэгэ һарада 650 түхэригэй газетэ, журнал худалдаха даабаряа амжалтатай дүүргээ.

Н. ХАЗАГАЕВ.

ГОРОДНАЙ НОГООРНО

Республикымнай ниислэл хото —Улаан-Үдэ ногоон ургамалаар бүрхөөгдэжэ, жэл ерэхэ бүри гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болоно.

Горзеленстрой, предприятинууд, эмхи зургаанууд 39652 һөөг модо энэ жэлдэ һуулгаба. Үлир мойһон, нохойн хоншоор, үхэр нюдэн гэхэ мэтэ жэмэстэ мододшье хамта 45000 дүрбэлжэн метр талмайда һуулгагдаа.

Трамвайн управлениин коллектив 370 модо, 500-гаад жэмэстэ ургамал энэ хабартаа тариһан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ трампаркын хашаа соо һуулгагдаһан абрикосой һөөгүүд мүнөө сэсэглэжэ, гоё һайханаар харагдадаг болоо. Трампаркын хүдэлмэришэд М. И. Юферова, Т. С. Давыдова, депогой хүдэлмэришэд А. М. Ефремова, А. А. Дычко, техническэ таһагай начальник Е. М. Таракановский гэгшэд городоо ногооруулха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Нарин сэмбын фабрикын комсомолшууд энэ хүдэлмэридэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсана. ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Катя Лаврионовичой хүтэлбэри доро фабрикын залуушуул хэдэн зуун набшаһата модо һуулгаһан байна.

Буряадай модо хюрөөдэдэг, мебель хэдэг комбинадай хүдэлмэришэдэй хүсөөр олохон модон таригдаа.

Д. КОЛМАКОВ.

Спорт — Спорт

Спартакиадада хабаадалсахань

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ городой һурагшадай дунда хүнгэн атлетикээр түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ.

Һонирхолтой энэ наадада хотын район бүхэндэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ эрхимлэһэн һургуулинууд хабаадалсаһан байна. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр эдиршүүлэй дунда урилдаан үнгэргэгдөө. Эндэ 35-дахи, 6-дахи һургуулинуудай һурагшад Слава Раднонов, Александр Забаев, басагад сооһоо Н. Чернусь, Г. Максимова гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлжэ, үетэн нүхэдөө баясуулба. Мүн диск шэдэлгээр, ядро түлхилгөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 22-дохи, 65-дахи һургуулинуудай Александр Покацкий, Костя Савин гэгшэд һайн амжалта харуулаа.

1500 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаан олоной анхарал татаа. Энэ зайда урилдагшадай дундаһаа 65-дахи дунда һургуулиин һурагша Валерий Пантелеев бусадһаа һайн саг харуулжа, командадаа шухала очко асарһан байна. 400 метрэй зайда урилдаһан басагадай дундаһаа Наташа Чернусь, 3000 метрэйхидэ Валерий Пантелеев гэгшэд дахинаа шалгарба.

Мүн утые харайлга дээрэ болоһон нааданда 35-дахи һургуулиин һурагша Валерий Авдеевтэ хүрэхэ спортсмен байбагүй. Тэрэ 5 метр 92 сантиметр холо һүрэһэн байна.

Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, 65-дахи дунда һургуулиин команда түрүү һуури эзэлээ. 20-дохи, 35-дахи һургуулинуудай командануу удаадахи һууринуудта гараа. Мүн найман жэлэй һургуулинуудай дундаһаа 49-дэхи һургуулиин хүнгэн атледүүд эрхим дүн харуулһан байна.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

ЛВРЗ-гэй ЭДИРШҮҮЛ ШАЛГАРАА

Футболоор эдиршүүлэй дунда хабарай түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дүүрэбэ. Улаан-Үдэ хотын эдир футболистнууд һүүлэй үедэ яһала һайнаар наададаг болоһониинь үнгэрһэн уулзалганууд харуулба. Урдань «А» классай командада наадаһан футболистнууд Ю. К. Поздоровкин, Г. Г. Гаврилов, М. В. Поляков болон бусад эдир футболистнуудые хүмүүжүүлэн, өөһэдынгөө дүй дүршэлдэ һургана.

Хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ ЛВРЗ-гэй спортын клубай футболистнууд бусадай дундаһаа онсо шалгаржа, хабарай наадануудай дамжуулгын шанда хүртэбэ. Эдиршүүлэй энэ командын тренерээр Ю. К. Поздоровкин хүдэлдэг юм.

Б. БОРИСОВ.

СЭСЭРЛИГ НЭЭГДЭБЭ

ЛВРЗ-гэй С. Орешковэй нэрэмжэтэ паркын зунай сезониие нээлгын найр наадан һаяхан болобо. Аттракцион, дүүжэн, эрьюулгэ гэхэ мэтэ сэнгэлгын газар эндэ хүдэлнэ. Заводой цехүүд болон таһагуудай уран һайханай коллектив СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан концерт-наада суглараг шадай үмэнэ табиһан байна. Кинофильмүүд харуулагдаһан, лекцинүүд уншагдаһан, үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байха юм.

В. КАРНАУХОВА.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ЦААНАҺАА

НЬЮ-ЙОРК

К. ВАЛЬДХАЙМАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

ООН-ой Генеральна секретарь К. Вальдхайм тусхай мэдүүлгэ хэжэ, Л. И. Брежневэй Р. Никсонэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые үндэрөөр сэгнээ.

«Элдэб асуудалнуудаар Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ туйлагдаһан амжалтанууд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида шухала удха шанартай байха», — гэжэ К. Вальдхайм мэдүүлбэ.

Буу зэбсэг хуряаха талаар хойшодоо улам үргэн ехэ хэлсээнүүд болохо байха гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь этигэн найдажа байһанаа үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлээ.

СОФИ

Т. Живковэй мэдүүлгэ

ТАСС

Совет хүтэлбэрилэгшэдэй США-гай Президенттэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүд тухай БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков БТА агентствын түлөөлэгшэдэ мэдүүлгэ хэбэ.

Холбоото Штадуудай Президент Р. Никсонэй Советскэ Союзда ерэлгэ совет-американ харилсаануудта, уласхоорондын байдалые заһаруулгада шухала удха шанартай хэрэг болоно гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, совет бусад хүтэлбэрилэгшэдэй США-гай Президент Никсонтэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-американ хэдэн хэлсээнүүд баталагдаа. Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгые хизаарлаха тухай договор, стратегическэ добтолхы зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар зарим хэмжээнүүдые абаха тухай саг зуурын хэлсээн тэдэнэй дундаһаа илангаяа шухала удха шанартай.

Төбшо мэдээсэлнүүд

БОНН. (ТАСС). НАТО-гой Соведэй сесси майн 30-да ФРГ-гэй Бундестагай байшан соо нээгдээ. Хойто-Атлантическа холбооной 15 гэшүүд-гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсана.

ФРГ-гэй канцлер В. Брандт сессидэ хабаадагшадай үмэнэ мэдүүлгэ хэбэ.

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Гүйсэдхэхы элитэ ехэ ажал ябуулга хэһэнэй, хүгжэмэй искусствые хүгжөөһэнэй түлөө совет пианист Эмиль Гилельс һаяхан эндэ тогтоогдоһон алтан медальда түрүүлэн хүртэһэн байна. Бельгиин королева Фабиола энэ хайра шагнал совет хүгжэмшэдэ барюулба.

ЯУНДЕ. (ТАСС). Камерун ниитэ нэгэн гүрэн — Камерунай нэгэдэмэл Республика болобо. Хэдэн ондоо багахан республикануудһаа ниитэ гүрэн болохо тухай асуудалаар референдумэй эсэсэй, дүнгүүдые Республикын Верховно сүүдэй Түрүүлэгшэ Марсель Нгини майн 29-дэ тусхайтаар соносхоо. Һунгалтада хабаадагшадай 99,90 процентнь шэнэ гүрэнэй байгуулалмжые дэмжэһэн байна.

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Буһалгаа хэжэ байһан ажалшадые полициинхидэй хайра гамгүйгөөр хашажа харшалжа байһыень буруушаажа, ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин провинциальна таһагай уряагаар Кордов хотын 18 мянга гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад буһалгаа соносхоо. Фабрикануудта, мастерскойнуудта ажал зогсоогдоо. Хотын транспорт хүдэлнэгүй. Демократическа ба профсоюзай эрхэ сүлөөень һэргээхэ эрилтэ табина.

БАТА БЭХИ ЭБ НАЙРАМДА... ХАНГАХА ТҮҮХЭТЭ АЛХА...

Советскэ Союзай, Америкын Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр бүхы дэлхэйн арад түмэн ехэтэ һонирхожо байна. Дэлхэйн үргэн олониитэ, харнин гүрэнүүдэй политическэ ба гүрэнэй ажал ябуулагшад, элдэб хараа шэглэлтэй хэблэл хэлсээнүүдэй дүнгүүдые халуунаар амаршална. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Р. Никсонэй гар табилгатай «Совет Социалис Республикануудай Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури» гэһэн документые харнин оронуудай газетэнүүд толилһон байна. СССР США хоёрой харилсаае хүгжөөлгэдэ, уласхоорондын оршон байдалые заһаруулгада энэ документ, мүн совет-американ бусадшье хэлсээнүүд горитой нүлөө үзүүлхэ, туһа хүргэхэ байна гэжэ олон тоото статьянууд, шэнжэлэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Совет-американ хэлсээнүүд хадаа КПСС-эй XXIV съездын абаһан эб найрамдалай гадаадын политическэ программые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй, Совет гүрэнэй хүсэлэл оролдолгын аша үрэ ехэтэй дүн болоно гэжэ хилын саанахи газетэнүүдтэ тэмдэглэгдэнэ.

ВАРШАВА. Л. И. Брежневэй, Р. Никсонэй гар табилгатай СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури тухай документ түүхэтэ удха шанартай ябуулга болоно гээд ПОРП-гэй ЦК-гай түбэй орган — «Трибуна люду» газетэ редакционно статья соогоо бэшэнэ. Агуу ехэ хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоое заһаруулха, дэлхэйн бүхы гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые бэелүүлхэ талаар Советскэ Союзай олон жэлэй турша соо хэһэн хүсэлэл оролдолгын амжалтатайгаар дүүрэһые энэ документ гэршэлнэ. Энэ документые «амгалан тайбанаар зэргэ оршохо деклараци» гэжэ газетэ нэрлэһэн байха юм.

ПРАГА. Москвада болоһон хөөрэлдөөнүүдтэ Советскэ Союз өөрынгөө, социализмын ба дэбжэлтын хүсэнүүдэй ябуулгануудые, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй, эб найрамдалда дуратай бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһые хараада абажа, таараха шиидхэбэри гаргаа гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай орган — «Руде право» газетэ тэмдэглэнэ. Л. И. Брежнев Р. Никсон хоёрой Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые, аха дүү бусад социалис оронуудтал адли, Чехословаки гүйсэд дэмжэнэ гэжэ «Руде право» тэмдэглээ. Юундэб гэхэдэ, гадаадын ленинскэ политикын генеральна хараа шугамда, социализм бэ бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада тэдэнь харюусана бшуу.

БУДАПЕШТ. Совет-американ хэлсээнүүдэй дүнгүүд аша үрэ ехэтэй, амжалтатайгаар үнгэрөө гэжэ «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ. Энэ хадаа КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалай программын, амгалан тайбанаар зэргэ оршон һууха ёһо гуримай бодото байдалай бэелэлгын гэршэ баримта болоно.

ТОКИО

СОЦИАЛЬНА ШУХАЛА АСУУДАЛ

ТАСС

Фабрика, заводуудай, машина механизмуудай түлишын дүрэн шаталгаһаа агаарай муухай бололго Японой олон арбаад миллион хүн зоной бэеын элүүртэ муу нүлөө үзүүлнэ.

Томо хотонуудай хэмһээ үлүүгээр ургажа, хүн зоной ажаһуудалай эрхэ байдалай һайнаар хангагдаагүй байһанһаа хүнүүд олоороо үбдэхэһөө гадна, наһа барахашье ушар үзэгдэнэ.

Премьер-министрэй канцеляри энэ шухала асуудалаар үргэн олониитын дунда асуулта хэһэн байгаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар байдал нилээд орёо хүндэ болоо гэжэ асуултада хабаадалсаһан хүн зоной 46 процентнь мэдүүлбэ. Промышленна предприятинуудай, автотранспортнуудай газаашань хаяһан хорото газууд, модо һөөгүүдые тарижа һуулгалгые эрид хороолго энэ талаар ехэ нүлөө үзүүлнэ.

БЕРЛИН. Советскэ Сою... Холбоото Штадуудай хүтэлб... лэгшэдэй Москвада хэһэн х... рэлдөөнүүд эб найрамд... бүхы дэлхэй дээрэ ам... байдалай түлөө арадууда... сэлдэ илангаяа шухала уд... шанартай гэжэ «Дер мор... газетэ түрүү статья соогоо... шэнэ. Ракетэһээ хамгаала... хеэрэлгые хизаарлаха тухай д... говорто, стратегическэ добт... хы зэбсэгүүдые хизаарла... лаар абтаһан зарим хэм... нүүд тухай саг зуурын хэл... нүүдтэ Л. И. Брежнев, Р. Н... сон гараа табиһан бай... Түүхэтэ удха шанартай эдэ д... дументнүүд уласхоорондын... шон байдалые заһаруул... найрамдал хангаха хэрэгт... ритой үүргэ дүүргэхэл.

УЛААН-БААТАР. Сов... американ хэлсээнүүдэй дүн... бүхы түбинүүдэй эб найрам... да дуратай хүсэнүүдэй ... найдабарине харюулаа г... МНР-эй арадай ехэ Хур... Түрүүлэгшын орлогшо, М... эй Наукануудай акаде... президент Б. Ширен... ТАСС-ай корреспонденттэ... рэлдэхэдөө мэдүүлбэ. КПСС... ЦК-гай Генеральна секре... Л. И. Брежневэй, США... Президент Р. Никсонэй гар... билгатай шухала докуме... газар дээрэ эб найрамдал ... гаалан бэхижүүлхын түлөө... дуудай тэмсэлдэ сэгнэшэгүй... һа хүргэхэ байна гэжэ Б. Ш... рендыб тэмдэглээ.

СОФИ. «Агууехэ хоёр г... — СССР ба США үгээ ... голсоо, — гэжэ «Работниче... дело» бэшэнэ. — Энэнь и... тал хоёр ороной бэшэ, ... бүхы гүрэнүүдэй, бүгы ... түрэлтэнэй аша туһада хар... сана. Москвада болоһон хөө... дөөнүүдэй дүнгүүдые бүхы... гар арад халуунаар амарша...

НЬЮ-ЙОРК. Брежнев Н... сон хоёрой хөөрэлдөөнүүд... рим нэгэнэй хүлеэһэндэ ... доо, һурагтүй ехэ юумэ үтэ... жэ «Нью-Йорк таймс» га... бэшэнэ. Холбоото Штадууд... Советскэ Союзай хоорон... харилсаануудые эдэ хөөрэ... нүүд нилээд заһаруулаа. Я... ха зэбсэг гаргалгые болю... хэрэгтэ тэдэ эхи табиһан б... на.

ПАРИЖ. Совет-амер... хэлсээнүүд уласхоорондын... литическэ байдалда шух... ехэ хэрэг болоно. Эдэ хэл... нүүд уласхоорондын байд... заһаралгада горитой н... үзүүлхэ гэжэ Ажалай б... ниитын конфедерациин се... тарь Лун Сайян ТАСС-ай ... респондентэй хөөрэлдэ... мэдүүлбэ. Совет-американ ... сээнүүд түүхэтэ удха шанар...

БОНН. Совет-американ ... скваде болоһон хөөрэлдөө... дэй дүнгүүдые ФРГ-гэй пр... тельство халуунаар амарша... гээд тэрэнэй түлөөлэгшэ А... Бонндо болоһон пресс-ко... ренци дээрэ мэдүүлбэ. Аюул... байдалай, харилсан ажал... гын асуудалаар ниитэ Евро... зүблөө зарлалгада бэлэдхэл... хэ таарамжатай эрхэ байда... нөө тохёолдоод байна гэжэ ... деральна правительство то... но.

ЛОНДОН. Эдэ хөөрэл... нүүдэй үедэ бодото асуу... нуудые шиидхэлтэдэ ехэ а... рал хандуулагдаа гэжэ Анг... МИД-эй мэдүүлгэ дотор з... дана. Стратегическэ зэбс... дые хизаарлаха тухай хэл... Москвадахи хөөрэлдөөнүү... гол дүн болоно гэжэ Анг... МИД тоолоно.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаһанда. «П... скэ зунай богоһо дээрэ» — ... бэшэг. «Эб найрамдалай, а... байдалай аша туһада» — ... эй Верховно Соведэй Пр... мэй заседани. Нютаг нютаг... һэн мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. КП... Улаан-Үдын горкомой пл... материал. Партийна эмхи з... нуудта. Е. Брусникинай стат...

Гурбадахи хуудаһанда. «Э... рамдалай, аюулгүй байдала... туһада» (үргэлжэлэл). Хилы... на. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. С... галовагай «Музейдэ зурау... лэглэгдэбэ», гэжэ статья. ... һоннинуудай суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

18.00 — үхибүүдтэ зорюу... һан мультфильмнүүд. 18.30 ... ленанорама. 18.45 — «Пио... гэһэн киножурнал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

19.00 — «Время» гэһэн ... һониной программа. 19.... «Эфир» соо «Залуушуул» ... дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ...

21.30 — «Үдэшын Улаа... гэһэн телевизионно газетэ.

«ОРБИТА» ХАРУУЛ...

22.10 — «Странник» гэһэн ... һайханай фильм. 23.40 — «... ратурна уншалга» гэһэн ... жуулга. 24.00 — «Время» ... һүүлэй һониной программ... — футболоор Москвагай «Ло... тив» Москвагай «Спартак» ... дануудай хоорондо үнгэргэ... наадан харуулагдаха.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

ИЮНЬ—ЗУНАЙ ЭХИН ҺАРА

Үнгэрһэн май һарада хэзээ хэзээнэйхиһээ хүйтэн, һалхитай, бороогүй үдэрнүүд республикымнай нютаг бүхэндэ үзэгдэжэ, ажахынуудта гайтайхан байдал тохёолдуулаа. Май һарада яахадаа сагай уларил иимэ муу байба гээшэб гээд манай газетын уншагшад гайхана ёһотой.

Май һарада ехэнхидээ баруун хойто зүгһөө һалхилжа, Арктикын хүйтэн амисхал манай Буряад орондо хүрэжэ ерэһэн байна. Илангаяа һүниндөө хүйтэржэ, зарим нютагуудай намаглиг газар, шалбаагууд хүрэһэн, горхоной эрье зайртаад хонодог байгаа.

Шииг нойтогүй, шанга һалхинай буухада республикын ажахынуудай тариалан, сабшалангай газарай хүрьһэн ехээр хатажа эхилһэн байха юм. Гансал шабарлиг газарта шиит нойтон бараг, элһэ хайраар элбэг тариалан, сабшалан, бэлшээриин газарай шииг нойтон бага болоо. Энээнһээ уламжалан хабарай һүүлшын һарада ногооной гараса муу байба.

Мүн саг соогоо ороогүй хура борооһоо боложо Сэлэнгэ, Сүхэ, Үдэ голнуудай уһан ехээр татаа.

Байгал шадараймнай зунай түрүүшын июнь һара гараба. Энэ һарада сагай уларил ямар байха хаб гээд хаража үзэе.

Сибирь болон Алас-Дурна зүг руу шэглэһэн агаарай байдал хаража үзэхэдэ, июнь һарада зунай амисхал орожо, хаа хаанагүй дулаан үдэрнүүд үзэгдэхөөр багсаагдана. Урда жэлнүүдэйхитэй сасуулжа харахада, энэ жэлэй июнь һара 1957 оной сагай уларилтай адлирхуу байхаар хүлеэгдэнэ.

Июнь һарада дунда зэргээр 12—17 градус дулаан байха. Һарын түрүүшын, мүн хоёрдохи арбан хоногой эхеэр зарим нютагуудта 0—2 градус хүрэтэр хүйтэрхөөр хүлеэгдэнэ. Дулаан үдэрнүүд түрүүшын арбан хоногой һүүл, һарын тэн багаар үзэгдэхэ. Тинхэдэ һарын һүүлшын арбан хоногой туршада үдэртөө 25—30 градус хүрэтэр дулаарха жэшээтэй. Бусад үдэрнүүдтэнь һүниндөө 6—11, үдэртөө 20—25 градус хүрэтэр дулаархаар хараалагдана.

Мүн энэ һарада шииг нойтон хэмдээ орохогүй. Жэшээнь, түбэй нютагуудта нормоһоо 10—20 миллиметр багаар хура бороон орохоор багсаагдана. Бусад нютагуудта нормо соогоо, заримандань хэмһээ 20—30, республикын хойто аймагуудта 30—50 миллиметр хүрэтэр үлүү ехээр хура бороо орохоор хүлеэгдэнэ.

Һарын түрүүшын табан, хоёрдохи арбан хоногой эхин, һүүл, мүн гурбадахи арбан хоногой тэн багаар бага зэргэ үүлэтэйшье һаа, хура бороо орохо, зарим нютагуудта аадарлаадшье абаха.

Зунай түрүүшын энэ һарада баруун хойто зүгһөө секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Түрүүшын арбан хоногой тэн, хоёрдохи арбан хоногой эхин ба һүүл багаар баруун-хойто зүгһөө секундын 10—15 метр хүсэтэйгөөр һалхилхаар хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

Мойһон сэсэглэлээ!
А. МАНТАЕВАЙ фото.

Н-03559. Заказ № 1...